

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

HERMANN RÓBERT

GÖRGEI ARTÚR SZOLNOKI IRATAI

1848. AUGUSZTUS 27 – SZEPTEMBER 25. (OKTÓBER 4.)¹

Görgei Artúr iratainak eddigi kiadásai nagyjából négy kutató nevéhez köthetők. Görgey István, a hadvezér öccse, maga is 1848-49-es honvédtiszt az 1850-es évektől kezdve szorgalmasan gyűjtötte a szabadságharcra vonatkozó iratokat, s az 1880-as években három kötetben több százat tett közzé, köztük bátyjának kb. száz levelét, jelentését és hivatalos iratát, nagyjából szemelvényes közlésben és gyakran kevésbé szabatos magyar fordításban.²

A Monarchia összeomlását követően, a bécsi levéltárak megnyílása után Steier Lajos autodidakta történész végzett komoly feltáró munkát a Haus-, Hof- und Staatsarchivban és a Kriegsarchivban őrzött, a harmincas években nagyjából hazakerült 1848-49-es magyar iratanyagban. Steier "A szabadságharc revideált története" című négykötetes munkájában 27 Görgei-levelt és jelentést publikált, ezek egy része azonban korábban már ismert iratok újrakiadása volt. Maguk a közlések sem megbízhatóbbak Görgey Istvánéinál: sok bennük a félreolvasás és a kihagyás.³

Sokkal inkább megfelel a tudományos követelményeknek Barta István munkája. Barta a "Kossuth Lajos összes munkái" című forráskiadvány 1848-49-es kötetében kb. 10, Kossuth Lajoshoz és az OHB-hoz írott Görgei-jelentést tett közzé, nagyjából az 1848 november-decemberi időszakból.⁴

Mind mennyiségét, mind a közlések minőségét tekintve kiemelkedő Katona Tamás munkája, aki forráskiadványaiban kb. 60 Görgei-levelt, -jelentést és -utasítást publikált. Ő adta ki Görgei 1848. szeptember 24 - október 11. közötti iratanyagának jelentős részét s a Buda ostroma alatt Kossuth Lajoshoz intézett jelentések legfontosabbjait.⁵

¹ A forrásközlemény az OTKA F 013416. kódszámú, Görgei Artúr 1848-49-es iratainak összegyűjtését célzó pályázatának támogatásával készült.

² *Görgey István*: 1848 és 1849-ből. Élmények és benyomások. Okiratok és ezek magyarázata. Tanulmányok és történelmi kritika. I-III. k. Budapest, 1885-1888.; *uő.*: Görgey Arthur ifjúsága és fejlődése a forradalomig. Budapest, 1916.

³ *Steier I.*; *uő.*: Az 1849-iki trónfosztás előzményei és következményei. Budapest, é. n. *uő.*: Haynau és Paskievics I-II. k. Budapest, é. n.

⁴ *Barta István szerk.*: Kossuth Lajos összes munkái XIII-XIV. k. Kossuth Lajos az Országos Honvédelmi Bizottmány élén I-II. Budapest, 1952-53., Kossuth Lajos kormányzóelnöki iratai. Budapest, 1955.

⁵ *Görgey - Katona; Katona Tamás (szerk.)*: Budavár bevételének emlékezete 1849. S. a. r. *Hermann Róbert, Pelyach István és Tirts Tamás*. Budapest, 1989.

Végül jelen sorok írója a *Századok* 1994-es Kossuth-émlékszámban tette közzé eredetiben, vagy magyar fordításban Görgei és Kossuth, illetve az OHB levelezésének kiadatlan darabjait.⁶

E kiadványokon kívül mennyiségét tekintve kb. ugyanennyi Görgei-irat jelent meg különböző emlékiratokban, forráskiadványokban, helytörténeti munkákban. E közlések között azonban – akárcsak a fentieknél – sok az átfedés, s a szövegek közlések pontossága is sok kívánnivalót hagy maga után. Emellett időben is meglehetősen nagy szórás mutatkozik. Míg például az 1848 szeptember végi - október eleji iratanyag kiadása csaknem teljesnek mondható, addig a szeptember elejéről, az október második feléből, vagy a téli hadjárat időszakából származó iratok jelentős része mindmáig hozzáférhetetlen.

E forrásközlemény Görgei 1848-49-es ténykedése egy mind térben, mind időben, mind az iratanyag jellegét tekintve jól körülhatárolható időszakának dokumentációját tartalmazza. A Batthyány-kormány 1848 augusztus közepén határozta el a nemzetőri intézmény részleges átszervezését. Ennek értelmében az egyes törvényhatóságoknak önkéntes nemzetőrökből álló alakulatokat kellett szervezniük. Ezek az alakulatok az első tervek szerint a háború végéig vállaltak volna szolgálatot. A megyék és városok azonban változó időre állították ki alakulataikat. Az önkéntes mozgó nemzetőröket először a délvideki táborba, illetve a drávai védővonala akarták indítani. Augusztus 27-én azonban Batthyány Lajos miniszterelnök elrendelte, hogy négy kerületi táborban vonják össze őket. A táborokat az ország igazságszolgáltatási kerületi beosztása szerint szervezték meg. A tiszáninneri, szolnoki székhelyű tábor parancsnokává Görgei Artúr őrnagyot nevezték ki. Görgei kb. három hetet töltött Szolnokon, s serege alig 1000 főt számlált, amikor Batthyány Lajos miniszterelnök a horvát csapatok dunántúli előnyomulása miatt a fővárosba, majd onnan a Csepel-sziget védelmére rendelte. Bár a tiszáninneri kerület összesített szervezési eredményei semmivel sem maradtak el más kerületekéi mögött, Görgei mégis kudarcnak érezte ténykedését. Ennek az volt az oka, hogy a parancsnoksága alá rendelt csapatok jelentős részét a hadihelyzet alakulása miatt még megérkezésük előtt máshová rendelték, illetve az alakulatok egy része csak az ő Szolnokról történő távozása után érkezett meg a kijelölt gyülekezési helyre. E kudarcéret miatt mind ő, mind öccse viszonylag röviden foglalkoztak emlékirataikban a szolnoki tábor szervezéstörténetével.⁷

E rövídséget a fennmaradt iratanyag mennyisége egyáltalán nem indokolta. Görgey Istvánnak köszönhetően ez a dokumentáció szinte hiánytalanul került be a Görgey-család levéltárába. A tiszáninneri önkéntes mozgó nemzetőrség fennmaradt iktatókönyvéből megállapítható, hogy az iratanyag kb. 80 százaléka fennmaradt. E közlemény tehát ennek a három hétnek az iratanyagát tartalmazza. Fő forrását a Görgey-család levéltára alkotja,

⁶ Hermann, 1994.

⁷ Az önkéntes mozgó nemzetőrség szervezésére l. Urbán Aladár: *A nemzetőrség és honvédség szervezése 1848 nyarán*. Budapest, 1973. 174-187. o., *uő.*: *Batthyány és a honvédelem 1848-ban*. *Századok*, 1982/6. 1241-1242. o., *uő.*: *Batthyány Lajos miniszterelnöksége*. Budapest, 1986. 571-574. o. A szolnoki táborra l. Urbán, 1993. 42-48. o. A két Görgei véleményét l. *Görgey Artúr: Életem és működésem Magyarországon 1848-ban és 1849-ben*. S. a. r. *Katona Tamás*. Budapest, 1988. I. k. 140-141. o.; *Görgey István: 1848 és 1849-ből. Élmények és benyomások. Okiratok és ezek magyarázata. Tanulmányok és történelmi kritika*. I. k. Budapest, 1885. 14. o., *Görgey - Katona* 38-44. o.

de kiegészítettük azt néhány, az Országos Nemzetőrségi Haditanács és a hadügyminisztérium iratanyagában fennmaradt dokumentummal is. A teljesség kedvéért a szolnoki iratanyag egészének közlése mellett döntöttünk. Az eddigi forráskiadványokban összesen kilenc dokumentum jelent meg az itt közölt hatvanötből. E közlések közül azonban kettő erősen⁸, kettő enyhén pontatlan⁹; egy esetében a fogalmazványnál megfigyelhető, hogyan igazította át Görgei Artúr szövegét a tisztázatban Görgey István.¹⁰ Egy, Batthyányhoz intézett, eddig csak fogalmazványból ismert jelentés eredeti tisztázatára Urbán Aladár tanulmánya hívta fel a figyelmet.¹¹ A megmaradt három okmány viszont olyan rövid, hogy felvételük nem növelte jelentősen e közlemény terjedelmét.¹²

A kiadott források közé felvettük azokat a hadügyminisztériumi és haditanácsi iratokat is, amelyek Görgei sajátkezű fogalmazványai, s a szolnoki tábor ellátására vonatkoznak. Ezekre szintén Urbán Aladár tanulmánya utal.¹³ Szintén közöljük a szolnoki tábor naplóját és a Görgei által szeptember 25-én a tábor parancsnokává kinevezett Timon Zsigmond százados Görgeihez intézett négy, összefoglaló jelentését is. Szintén felvettük Görgei azon ceruzával vagy tollal írt feljegyzéseit, amelyek a tábor felszerelésével, ellátásával kapcsolatos intézkedéseire utalnak. Közleményünk ilyen módon a Katona Tamás forráskiadványában közölt iratanyag előzményét, s bizonyos tekintetben kiegészítését képezi.¹⁴

RÖVIDÍTÉSEK

<i>Bona</i> , 1987.	<i>Bona Gábor</i> : Tábormokok és törzstisztek a szabadságharcban 1848-49. 2. kiadás. Budapest, 1987.
<i>Bona</i> , 1988.	<i>Bona Gábor</i> : Kossuth Lajos kapitányai. Budapest, 1988.
<i>Görgey - Katona</i>	<i>Görgey István</i> : 1848 júniusától novemberéig. Okmánytár. S. a. r. <i>Katona Tamás</i> . Budapest, 1980.
<i>Habermann</i>	<i>Habermann Gusztáv</i> : Személyi adattár a szegedi polgárcsaládok történetéhez. Tanulmányok Csongrád megye történetéből XIX. Szeged, 1992.
<i>Hermann</i> , 1993.	<i>Hermann Róbert</i> : A Hatvani-szabadcsapat névsora. HK, 1993/4.
<i>Hermann</i> , 1994.	<i>Hermann Róbert</i> : Görgei Artúr és Kossuth Lajos levelezésének kiadatlan darabjai. <i>Századok</i> , 1994/5.
HK	Hadtörténelmi Közlemények
<i>Steier</i> I.	<i>Steier Lajos</i> : Görgey és Kossuth. Budapest, é. n.
<i>Urbán</i> , 1993.	<i>Urbán Aladár</i> : Kossuth és Görgey 1848 őszén. <i>Századok</i> , 1993.

⁸ Herendi József közlései. L. az 1. és 33. dokumentumokat

⁹ Steier Lajos közlései. L. a 23. és 45. dokumentumokat

¹⁰ Lehoczky Tivadar közlése. L. a 16. dokumentumot.

¹¹ *Urbán*, 1993. 65. o. 13. jz. L. az 53. dokumentumot. A fogalmazvány alapján közli *Görgey - Katona* 145. o.

¹² L. a 8., 12. és 54. okmányokat.

¹³ *Urbán*, 1993. 64. o. 13. jz. és 65. o. 18. jz. L. a 9. és 39. dokumentumokat.

¹⁴ *Görgey - Katona*

LEVÉLTÁRI RÖVIDÍTÉSEK

Görgey-lt.	MOL P 295. A Görgey-család levéltára
HM Ált. ir.	MOL H 75. Hadügyminisztérium. Általános iratok.
MOL	Magyar Országos Levéltár (Budapest)
OHB	MOL H 2. Miniszterelnökség, Országos Honvédelmi Bizottmány, Kormányzóelnökség iratai 1848-1849.
ONóHt	MOL H 92. Országos Nemzetőrségi Haditanács. Általános iratok.

1.

Pest, 1848. augusztus 29.

*Görgei Artúr őrnagy körlevele a tiszáninneni kerület megyéihez, kerületeihez és városaihoz*¹⁵

A tiszáninneni önkénytesen alakuló mozgó nemzetőrsereg vezérévé kinevezetvé, feladatomban azon, az illető hatóságokban máris felállított vagy legalább felállítófélben levő különböző seregosztályokat, méltányolva, amennyire lehetséges, a hatóságok által történt beosztást, – zászlóaljakra s azokat nagyobb hadtestekbe alakítani, egy a sereghez tartozó tüzér- és utász- vagy hidászkar (Pionier-Abteilung) teremteni, s az egészet úgy összehangolni, hogy az folyó évi szeptember végéig harciassá, ti. az ellenség előtt sikeresen használhatóvá váljék.

E nagyszerű cél elérésében, csekély tehetségemnél fogva – leginkább az illető hatóságok szíves közreműködésére szorulok.

Felkérem tehát Eperjes város közönségét, nyújtana nekem segédkezet e nemzeti ügy legerélyesebb előmozdítására.

Ellenségünk legnagyobb előnye, hogy sok ágyúval van ellátva. Ágyúk ellen pedig sikeresen megint csak ágyúkkal lehet működni. Fő törekvésünk tehát oda legyen irányozva, hogy minél erősebb tüzérrakkal (Artillerie) szállhassunk síkra.

Seregünk annyi ágyút kap, mennyire az azokhoz megkívántató fogatokat az országos pénztár terhelése nélkül ki tudjuk állítani.

Bátorkodom tehát általánosan elismert hazafiúságánál fogva a haza nevében fölhívni a tisztelt közönséget, szíveskedjék önkénytes mozgó nemzetőrségi vitéz seregünknek

¹⁵ A szolnoki tábor iktatókönyvében (MOL Görgey-lt. b/34. fasc. "Görgei Artúr honvéd őrnagy, a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrsereg főparancsnokának levelező iktatókönyve, 1848. szept. 28. - okt. 13. No. 1-141.") nincs nyoma annak, hogy mely törvényhatóságoknak küldte meg Görgei a körlevelet. A legvalószínűbbnek az tűnik, hogy a kerületben található megyéknek (Abaújvár, Bereg, Borsod, Gömör, Heves és Külső-Szolnok, Sáros, Szepes, Torna, Ung, Zemplén), a szepesi XVI városnak, a Jászkun-kerületnek és a tiszáninneni kerületben található szabad királyi városoknak (Bártfa, Eperjes, Kassa, Késmárk, Lőcse, Szeben). Ez összesen 18 törvényhatóság. Erre mutat a fogalmazványon található feljegyzés is. A tiszáninneni kerületre I. *Fényes Elek*: Magyarország leírása. Pest, 1847. II. k. 233-325. o.

egészséges, erős, a húzáshoz már szokott lovakat is ajánlani, az ágyú és mozgó híd (Notbrücke) fogatokhoz, melyek számát a tisztelt közönség buzdító felhívására egyes lelkes honfiak adakozásai is tetemesen gyarapíthatnak[!].¹⁶

A felajánlott lovak biztos felelős kísérettel s átadási jegyzék mellett azonnal Szolnokra volnának szállítandók, és nekem személyesen átadandók.

Minden ló átvételekor országos bélyeggel fog elláttatni, és azáltal az ország elidegeníthetetlen sajátjává lesz.

A tüzér- s utász-hidászkarok tettelegi előteremtésére szükségelt gyakorlatokat haladéktalanul meg akarván kezdeni, kérem tovább [!] a tisztelt közönséget, szíveskedjék a már ajánlkozott önkénytesek közül [!] a tüzérkarhoz vagy 10-15, némi műveltséggel bíró ügyes egyént, az utász-hidászkarhoz pedig szinte 10-15 egyént, kik vagy kovács, lakatos, asztalos, bognár, kádár, molnár, ács, kőműves, halász, kötélverő s több efféle mesteremberek, vagy ügyes földmunkások, mint kertészek, téglavetők, kút- és árokások vagy bányászok, kiválasztani, és azonnal Szolnokra küldeni, úgy, hogy szeptember 4-én már ott lehessenek, a gyakorlatokat azonnal elkezdendők.

A mérnökséghez értő egyének ezen utász-hidászkarnál főleg, mégpedig kiténtetésre és előmozdításra való kilátással alkalmazhatók.

Felszólítom elvégre a tisztelt közönséget az iránt is, kegyeskednék meghagyni minden csapat parancsnokának, hogy velem azon önkénytesek neveit, kik bármely fent nem érintett mesterségben jártasok, egy egyszerű jegyzékben közölje.

Ezen egyedül hazánk érdekében tett kérésem teljesültét bizalommal elvárván, maradok illő tisztelettel

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 1. "18 darab. - Elk. 31/8." i-s szignóval. Rontott, aláíratlan tisztázata uo. b/4. fasc. Kivonatossan közli Herendi József: A Jászkun-kerületek a szabadságharc alatt 1848- és 1849-ben. Cegléd, 1901. 51. o.

A törvényhatóságok válaszai közül a következőket ismerjük:

Igló, szept. 4. Montskó István, a szepesi tartományi gróf, Halla Károly t. aljegyző. Szepes kerületi igazgató bizottmány. A Szepesség mind a négy törvényhatósága egy teljhatalmú központi bizottmányt alakított az "önkéntes csapatok ügyében", ezért nem különváltan fogják értesíteni az önkéntes csapatok kiindításáról, hanem együtt igyekeznek oda hatni, "hogy a kimozdítással szeptember végén túl el ne késsünk". A hidász, utász és "tüzerész" osztályokhoz küldendő önkéntesekkel kapcsolatban felhívták a hatóságokat, hogy a helyi nemzetőr parancsnokságokkal együtt buzdítsák az ifjúságot "a hadviselés ez ágának követésére is serkentve". Amint jelentkező lesz, ezeket küldik. Eddig 42 olyan önkéntes jelentkezett, "ki szülőföldjét bármely pontján is akarja védelmezni, tehát a tisztelt minisztérium föltétlen rendelkezései alá helyezi magát, a veszélyeztetett haza megmentésére bármikor s bárhova sietendő". A csak az északi határok védelmére ajánlkozók százon fölül vannak. A kerület egy ágyúfogathoz való hat lovat szerez meg, amit a szept. 20-ra hirdendő csődület után Szolnokra megküld. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 42. "érkez. szept. 15. 1848. Görgei István hadnagy, segédtsízt. tudomásul".

Kassa, szept. 5. Abatúj vármegye. No. 446. Felhívták a megyei polgárokat a lovak felajánlására, illetve az őrnagyokat, hogy az ajánlkozó tüzér, hidász, utász önkénteseket szállítsák Szolnokra.

¹⁶ Idáig terjed a Herendi által közölt szöveg.

MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 55. "érkez. 17/9. 848. Görgei István hadnagy. segédtsizt. tudomásul"

Eger, szept. 9. Berecz Ferenc Heves megyei helyettes alispán. Heves megye 600 egyént fog állítani; e szám a községekre kivetett; a tisztviselőség oda utasított, miszerint e községenként kiállítandókat részletesen és minél előbb szállíttassa Szolnokra. Ezek, amennyire lehet, föl lesznek fegyverezve, "azonban hogy egészen fel lehessen fegyverezni, biztosan nem várom". Kéri Görgeit, hogy a rájuk kivetett önkénteseket a mellékelt lista szerint¹⁷ kiszolgáltatandó községeknek adjon elismervényt. Mellékeli a szept. 2-i bizottmányi jegyzőkönyv 2139. pontját. Eszerint a fő- és alszolgabírák buzdítsák a népet lovak felajánlására. A tűzér-, hidász-, utász- stb. szolgálatra alkalmasak nevét nem lehet összeállítani, mert még nem tudni, kik fognak beállni az önkéntesek közé. A névsor összeállítása legcélszerűbben Szolnokon történhetik. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 34. "érkez. szept. 14. 848. Görgei hadnagy".

Kassa, szept. 14. Kassa város. (Rimanóczy Ferenc főbíró, Horváth jegyző). Küldenek 18 önkéntes nemzetőrt, tűzérnek, hidásznak, utásznak stb. Gleviczky Albert őrmester vezetésével, felszerelve és -ruházva. Ezek 19-ére Szolnokon lehetnek. Kordon Ernő 34. gyalogezredű százados. kíséretében Pestre küldtek 6 ágyúslovat. Kérdezik, hova küldjék az önkéntesek 24 krajcár napidíját? Mellette a 18 önkéntes névjegyzéke. No. 45. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

2.

Pest, 1848. augusztus 31.

*Görgei Artúr őrnagy jelentései Baldacci Manó ezredesnek,
az ONÖHt elnökének*¹⁸

a.)

Folyó hó 27-én kelt 3058/n.ő. szám alatti miniszterelnöki rendelet¹⁹ folytán őrnaggyá s a tiszáninnen mozgó önkéntes nemzetőrsereg vezérévé neveztetvén ki, vagyontalan lételemre a szükséges lovak s azokra való szerszámok, úgy mint egyéb drágább egyenruhaneműek azonnali megszerzése által tetemes, nyomasztó adósságokba kerülni kénteleníttetném, ha azon kérésem méltányos pártfogás nélkül maradna, miszerint Ezredes Úr számomra egy hétszáz forintnyi előlegezést havi díjamból ötven pengőforintnyi összegekben történendő havonkénti levonás mellett kieszközölni méltóztatnék.

Mely alázatos kérésemre annál is inkább felbátorítva érzem magamat, minthogy az első általános előlegezésben, mely a honvédtisztek nagyobb részének kegyesen utalványoztatott, nem részesültem.

Fogalmazvány. No. 2. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. y-os szignóval.

¹⁷ A Görgey-család levéltárában nem található.

¹⁸ Baldacci Manó, báró (1807-1852), cs. kir. ezredes, az Országos Nemzetőrségi Haditanács elnöke, 1848 szept. végétől Erdélyben szolgált, okt. 27-től honvéd vezérőrnagy, a felső-erdélyi csapatok parancsnoka, nov. 30-án felmentik. 1849. jan. 5-én a cs. kir. csapatok fogságába esik, várfogságot szenved. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 353. o.

¹⁹ Közli *Urbán Aladár*: Pákozdi, 1848. Budapest, 1984. 88. o.

b.)

Folyó hó 27-én kelt 3058/n.ő. szám alatti miniszterelnöki rendelet folytán őrnaggyá s a tiszáninneri mozgó önkényes nemzetőrsereg vezérévé neveztetvén ki, oda is utasítottam egyúttal, hogy többi közt egy segéd- és egy élelmezési tisztet is válasszak magam mellé.

Ennél fogva tehát Görgei Istvánt²⁰ (jelenleg önkényes nemzetőr az óbecsei táborban, Földváry őrnagy²¹ zászlóaljában²²) választottam segédtisztet, minthogy alkalmam volt úgy tehetségei, mint hazánk java iránti buzgalmáról tökéletesen meggyőződni.

Élelmezési tisztnek pedig választottam Zlotzky József, volt Nádori huszár számadó őrmestert²³, (jelenleg írnok a magyar középponti vasútnál), kit, minthogy ugyanazon ezredben is már alattam szolgált vala, mint ezen hivatalnak megfelelni képesnek ösmerek. [!]

E választásaimat ezennel hivatalosan bejelentvén, kérem, méltóztatnék Ezredes úr azokat kegyesen helybenhagyni és további megerősítésüket is kieszközölni.

Pest, aug. 31-én 1848.

Görgei Artúr őrnagy

helyes Szemere Bertalan²⁴

Eredeti tisztázat, Szemere sk. megerősítésével. MOL ONöHt 3469. Fogalmazványa Görgei sk. javításával: MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 3.

²⁰ Görgey (1848-49-ben Görgei) István (1825-1912), Görgei Artúr öccse, ügyvéd, honvédszázados, 1849. jún. végétől az 51. honvédszászlóalj parancsnoka. Besorozzák. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 236. o.

²¹ Földváry Lajos (1811-1881), honvéd őrnagy, 1848 júliusában egy önkéntes zászlóalj parancsnoka, okt. 30-tól alezredeként a kassai, nov. 10-től a debreceni hadmegye parancsnoka, 1849. jan. 1-től ezredes, az eszéki várórség csapatparancsnoka. Februárban a várórséggel együtt kapitulál, a magyar kormány hadbíróóság elé állítja. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 150.

²² Az 1848. júl. 13 - aug. 1. között szervezett önkéntes csapatra l. *Urbán Aladár*: Honvédtoborzás Pest-Budán 1848-ban. Tanulmányok Budapest múltjából. XV. k. Budapest, 1963. 427-428. o. - Görgey István szolgálatára l. saját beszámolóját, *Görgey - Katona* 35-39. o.

²³ Zlotzky József (1807-?), kiszolgált huszár, a Magyar Középponti Vasúttársaság írnoke, nemzetőr hadnagy, dec. 28-tól honvéd főhadnagy, 1849. márc. 6-tól százados. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 673-674. o. - Zlotzky 1827-1845 között Görgei volt ezredében, a 12. huszárezredben szolgált, amelynek ezredtulajdonosa a mindenkori nádor volt.

²⁴ Szemere Bertalan (1812-1869), a Miniszteri Országos Ideiglenes Bizottmány tagja, a Batthyány-kormány belügyminisztere, az Országos Honvédelmi Bizottmány tagja, felső-magyarországi teljhatalmú országos biztos, 1849. máj. 2-től miniszterelnök és belügyminiszter. Emigrál, 1867. után hazatér.

3.

Pest, 1848. augusztus 31.

*Görgei Artúr őrnagy levele Heves megye közönségének
és Szolnok város tanácsának*

Folyó hó 27-én kelt 3058/n.ő. szám alatti miniszterelnöki rendelet értelmében jövő hó, azaz szeptember 3-án rendeltetésem helyén, ti. Szolnokon kell lennem, új fontos hivatásomnak megfelelően.

Ennél fogva kérem Heves megye tisztelt közönségét, szíveskedjék úgy intézkedni, hogy járandó lakásom 4 lovas istállóval együtt az illető helységben és napon számomra kész legyen.

Tudva nem lévén előttem, mily szokások vétettek be Szolnokon illetén ideiglenes katonai elszállásolásoknál: ti. bútorozva szolgáltatnak-e az illető szállások vagy bútor nélkül: bátorkodom továbbá azt is méltánylásába ajánlani a tisztelt közönségnek, miszerint a legszükségesebb bútorokat, főleg amennyire azok az iroda felszerelésére kívántatnak, nélkülözni nem lehet, minthogy azon esetben, ha a minden irodában okvetlenül szükségelt nagyobb asztalok és székek vagy legalább padok hiánya miatt a szolgálati irományok rendes vitele akadályoztatnék, főleg csak hazánk érdeke károsulna.

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 4.

4.

Pest, 1848. szeptember 1.

*Görgei Artúr őrnagy levele Baldacci Manó ezredesnek
az ONőHt elnökének*

Tegnap napon kelt, segéd- és éllemezési tisztjeim iránt tett jelentésem kiegészítőleg, kérem Ezredes urat, méltóztatnék számvevőnek mellém Malinóczky Mihály nádori huszár porkolábot, Nádor őfenségének benyújtott folyamodását kegyes figyelmébe vévén, nemzetőrseregi hadnagyi ranggal azon méltányos biztosítékkal ajánlani, hogy ő a mozgó önkénytes nemzetőrsereg feloszlata alkalmával tisztében az állandó hadseregbe besoroztatnék.

Eredeti tisztázat. MOL ONőHt 1848:3246. Részben sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 5. "NB. ez visszavétett, s helyette a 6. számú fogalmazat áll: Timon Zsiga volt nádorhuszár őrmester, jelenleg állomási felügyelő a köz[épponti] vasútnál Palotán". i-s szignóval.

5. ábra

5.

Pest, 1848. szeptember 2.

*Görgei Artúr őrnagy levele Baldacci Manó ezredesnek
az ONőHt elnökének*

F. évi aug. 31-én segéd és élelmező tisztjeim választása iránt tett hivatalos jelentésemet kiegészítőleg ezennel jelentem, hogy számvevőnek mellém Timon Zsigmond volt Nádor-huszárról őrmestert²⁵ (jelenleg a magyar középponti vasútnál Palotán állomási felügyelőt választottam), kérvén Ezredes urat, méltóztassék ezen választásomat is helybenhagyni, és annak további megerősítését kieszközölni.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 6.

6.

Hely és dátum nélkül
Görgei vegyes feljegyzései

Állványkimutatás

zászlóalj

század

megmaradt állvány – 2

azóta nevededett – 2

- / - / - fogyatkozott – 2

marad a valódi állvány – 2

Azok között vannak

vezényelve – 2

távoli – 2

szabadsággal – 2

összesen – 2

marad a helybeli állvány – 2

Azok közt vannak

vezényelve helybe állandóan --2

napi szolgálatban helybe

betegek

gyengélkedők

rabok

²⁵ Timon Zsigmond (1817-1876), kiszolgált huszár őrmester, vasúti hivatalnok, 1848. szept.-től a tiszáninneri önkéntes mozgó nemzetőri tábor főszámvevője, majd nemzetőr századosi rangban parancsnoka. Dec. 28-tól honvéd százados, 1849. jún. 21-től honvéd őrnagy. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 319. és 413. o.

egyébként
hiányzók
összesen
marad a kikelő állvány
tagot

képez

embert
Ezek közt vannak
törzs- és főtisztek
altisztek
örvitézek
dobos
ács

Dunai 30 kr. vesztett
Kondász 4 kr. vesztett
Kász 30 kr. vesztett
1 f. 4.
nyert 1 f. 11 kr.
Kondász 12 f. p. 28 k.
Kász
1 tűzmester
8 tizedes
20 főágyús
16 al - // -
16 lovaságyús
12 szekeresz
73

Az "ács"-ig Görgei Artúr, onnan Görgey István sk. írása. MOL Görgey-lt. b/46. fasc. A kurzivált részek kihúzva.

7.

Szolnok, 1848. szeptember 3 - október 17.
*A tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrsereg
"Napi események"ről szóló jegyzőkönyve*

Szeptember 1848.

3. Görgei őrnagy s vezér és Zlotzky hadnagy és élelmezési tiszt bekeltek Szolnokra.
Görgei őrnagy aznap elutazott Pestre.

4.

5.

6. Timon számvevősegéd és hadnagy bekelt Szolnokra.

7. Görgei őrnagy bekelt Szolnokra.

8. Átvétetett a vasúttól 5 mázsa lőpor, 5000 éles töltés, 1000 d[ara]b katonai üng,
1000 d[ara]b kat[onai] gatyá, 998 kasza és 500 kovás puska.

Görgei István hadnagy és segédtszt bekelt Szolnokra, a főntebbieket hozván.

9. Görgei őrnagy hivatalosan utazott Pestre Timon Zs[igmond] hadnagy kíséretében

10. Görgei őrnagy visszatért Pestről, Timon hadnaggal együtt.

11. Zlotzky és Görgei hadnagyok bementek Pestre 4 tüzéért.

12. [] hadnagy és szállásozó tiszt bekelt Szolnokra, másnapra jelentvén a hozzánk ér-
kező szegedi 1 század önkintes n[emzet]ő[r] jöttét.

Zlotzky és Görgei hadnagyok az esti vonaton visszajöttek Pestről a 4 tüzérrrel.

13. Reggel Görgei őrnagy elutazott Pestre.

A szegedi 1 század beérkezett.

Mück Lajos építész²⁶ n[emzet]ő[r] hadnaggyá és a törzshöz hidásztiszté
kineveztetett].

14.

15. Beérkezett négy ágyú, 4 üres társzekér.

Görgei őrnagy bekelt Szolnokra Pestről Mück hadnaggal együtt, és először szemé-
lyesen nézte meg a szeg[e]di századot.

Turcsányi hadnagy²⁷ tüzértiszt két honvédtüzérrrel beérkezett Pestről az ágyútölténye-
ket hozván.

²⁶ Mück (Muck, Mick), Ludwig (1812-1849), 1848. szept.-ben nemzetőr hadnagy, 13-tól hidásztiszt a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrségnél, nov. 22-től honvéd hadnagy, dec. 3-tól főhadnagy az 1., majd százados a 2., később a 4. utászászióaljban. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 424.

²⁷ Ez Turcsányi János (1817-1899) honvéd hadnagy lehetett, okt. 6-tól főhadnagy és ütegparancsnok, nov. 25-től százados a muramenti, később a II. hadtest állományában, 1849. aug. 20-tól honvéd őrnagy. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 324. o.

16. Pataky százados²⁸ Müller hadnaggyal²⁹ és Mück hadnaggyal, azonkívül egy őrmester- és két őrvitézzel elment Pestre.

Kis József altiszt 4 őrvitézzel, a Mitterdorfer pesti kereskedő által Szegedre szállított ágyúlöszerek mellé őrkíséretül rendelve elment Szegedre.

Kökényessi őrnagy³⁰ [195] kiskun³¹ önkéntessel bekelet Szolnokra.

17. Gleviczky Béla őrmester³² 17 kassai önkéntes tüzérrrel, felszerelten, bekelet Szolnokra. – Kotsó Ján[os] őrvitéz a szeg[edi] száz[adtól] tolvajság miatt befogatott.

Pataky százados, Müller hadnagy, egy őrmester és két őrvitézzel Pestről vissza[jött].

18. Görgei őrnagy és vezér Pestre indult.

Jász önkintes³³ bekelet Hidassy Elek ideiglenes tiszt³⁴ vezérlete al[att].

Draposy Imre³⁵ zászlós- és porkolábnak nevezetett.

Kassa város által egy ágyúhoz ajándékozott 6 ló Budáról beérkezett Szolnokra. – Kotsó János tolvajsággal vádolt iránt katonai vizsgáloszék.

19.

20. Görgei őrnagy beérkezett Pestről Szolnokra.

[...] lovat vásárolt a 1/2 ágyúüteghöz [] p[engő]f[orin]ton.

Átvett Görgei őrnagy 42 szolnoki önkéntest; 2 vécsit, 2 felsőnánait. Ezekből 42-öt Pataky századosnak, a szegedi századba való besorolás végett, négyet pedig Turcsányi hadnagynak adott át, kiknek hárma lovász, egyike hidász lesz.

21. 33 ló vásároltatott az ágyúüteghöz.

²⁸ Pataky János (1820-1917), elemi iskolai tanító, a szegedi önkéntes mozgó nemzetőrség 1. századának parancsnoka, 1849. májusától honvéd százados a 104. zászlóaljban. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 458. és *Habermann* 215-216. o.

²⁹ Müller Imre (1818 v. 1819-1895), nemzetőr hadnagy, majd főhadnagy a szegedi önkéntes mozgó nemzetőr csapatnál, 1849. máj. 13-tól a 104. honvédszászlóalj főhadnagya, majd századosa. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 426. és *Habermann* 196. o.

³⁰ Kökényessi (Gaertner) Szaniszló (1817-1889), cs. kir. főhadnagy, nemzetőr-, majd honvéd őrnagy, a tiszáninneni 1. önkéntes mozgó nemzetőrszászlóalj, majd a 65. honvédszászlóalj parancsnoka, 1849. ápr. 16-tól honvéd alezredes és dandár-, júl. 20-tól ezredes és hadosztályparancsnok. Várfogságot szenved. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 211. o.

³¹ Valójában ezek a jász önkéntesek voltak, és 17-én érkeztek Szolnokra. A számot Kökényessi jelentéséből tudjuk. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 57.

³² Glevitzky Béla (Albert) (1825-?) ügyvéd, nemzetőri tüzér őrmester

³³ Ezek a nagykun önkéntesek voltak.

³⁴ Hidassy Elek (1826-?) 12. huszárezredi hadfi, jászberényi nemzetőr főhadnagy, 1848 nyarán a Délvidéken harcol, szept.-től egy jászkun önkéntes nemzetőr. század parancsnoka Görgei alatt. 1849. jan. a 65. honvédszászlóalj főhadnagya, végül a Rákóczi-, majd az ebből kiváló Hatvani-szabadsereg toborzótitkja, itt a 4. század parancsnoka, majd osztályparancsnok. 1849. jún. 14-től al-, júl. 10-től főszázados a 18. (Attila) huszárezredben. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 262. o. és *Hermann*, 1993. 150. o.

³⁵ Draposy Imre (1813-1894) volt huszártizedes, 1848. szept.-től a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség porkolábjá, nov. 17-től a 14. (Lehel) huszárezred hadnagya, 1849. ápr. 18-tól főhadnagy, jún. 22-től al-, később főszázados a 18. (Attila) huszárezredben. Fogságba esik az aug. 9-i temesvári csatában. Besorozzák, 1857-ben szerelik le. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 182. o.

1 ló ajándékkal érkezett be Fehér Lajos Heves m[egyei] mátrai követtől.³⁶

Kováts Károly tüzemester³⁷ és Draposa porkoláb megérkeztek Pestről, hozván 3 d[ara]b hordóban 15.000 d[ara]b lőkupakhoz való éles sorgyalogsági töltést és számos vételeket.

Lengyel főhadnagy Pestre vasúton.

22. Görgei István hadnagy segédtsízt és Pataky János százados Pestre hivatalosan utazván ingyen, s onnan vissza.

Eperjesről beérkezett 71 önkéntes. Az pénz- és kenyérrel 22. szept[ember] 1848. el látva.

Hevesi [...] ember vétetett át és esküdtött föl.

7 ló vétetett meg. Egy ajándék ló Fehér Lajostól.

23. Pataky százados, Lengyel főhad[na]gy, Béro³⁸ és Görgei hadnagyok, Ferenczi őrmesterrel Pestről visszaérkeztek Szolnokba, és Draposa.

Az I. "Szegedi-Jászkun" zászlóalj megalakult. – 13 kassai tüzér engedelemmel Pestre ment.

24. Reggel 4 órakor futár érkezett a miniszterelnöktől, azonnali indulást parancsoló.

Megérkezett egy láda belga fegyverhöz való lőkupak Dorozsmáról, Balajthy Vendel kiskun kapitántul.³⁹

Müch hidásztiszt bekelte Pestről.

25. Reggel Tiszánána helységétől 6 önkéntes n[emzet]őr beérkezett, név szerint Nagy Miklós, Somodi Bénéiamin, Madarász Albert, Pataki Gusztáv, Katona János, Vanka Péter.

Szinte ma délelőtt Szabolcs megyeiek átkeltek, szám szerint 800-an Pestre.⁴⁰

Hasonlóképp ma délután Nagyrévről érkezett 5, név szerint: Valki János, Lehoczki József, Pászrai Lukács, Tompa Mihál, Benkő János, – továbbá Tiszavezsenyéről 8, név szerint Varga István, Jónás Sándor, Rétei Sándor, Nánási Mihály, Nagy Bálint, Szilaj Sándor, Bús Mihály, Fekete János. – Tiszaszőlősről Németh Ferenc, Kálmán Ambrus, Sárközi György. – Kisköréről Bagi András, Borbélyi János. Nyugtatóvány mellett általvették.

³⁶ helyesen: Fejér Lajos (? - 1873), Heves vármegye követe, majd a pétervásári kerület képviselője az 1848-49-es országgyűlésen.

³⁷ Kováts Károly joggyakornok, 1848. jún. 3 - szept. 12. honvéd tüzér, al-, majd főágyús.

³⁸ Béro Ferdinánd. (1815-?) 1832-38. között hadfi a 37., majd a 40. gyalogezredben, 1848. szept. hadnagy a szegedi önkéntes mozgó nemzetőrszázadban, szept. 25-től főhadnagy, okt. 7. századparancsnok. 1849. jan. - márc. századparancsnok a Hatvani-szabadsapatban, 1849. júl. 21-től hadnagy a 132. honvédszászlóaljnál. *Bona* Gábor szíves közlései és *Hermann*, 1993. 150. o.

³⁹ Balajthy Vendel, kiskunsági kerületi kapitány és kormánybiztos, 1848 nyarán századparancsnok a mozgósított jászkun nemzetőrség 2. zászlóaljában, 1865-től a jászkun kerület főkapitánya.

⁴⁰ A Szabolcs megyei önkéntes mozgó nemzetőrszászlóalj, a későbbi 48. honvédszászlóalj. Történetére I. *Kedves Gyula*: A 48. honvédszászlóalj története az 1848-49-es szabadságharcban, alakításától Budavár bevételeig. HK 1990/2. és *uő.*: A 48. honvédszászlóalj története az 1848-49-es szabadságharcban, Budavár visszavételétől a feloszlataásáig HK 1993/4.

Görgei Istvány [sic!] segéd megérkezett Pestről délbe, és délután 3 órakor a szabolcsiakkal külön vonattal Pestre ment, magával vitte a társzekeret és a ládába és hordókba itt levő éles töltéseket.

Az idevaló vasút szállító hivatalától általvetettek az ottan heverő bitang 55 ócska egycsővű vadászpuskák, 183 új kék nadrág és 1000 pár új bakancs.

Zlotzky József élelmezési tiszt dolgai elintézése végett Pestre utazott.

26. Beloni hidász nyílt rendelet mellett Pesten át Csepele [!] szigetébe utazott és egy hivatalos levelet Görgei parancsnok őrnagy úrnak magával vitt.⁴¹

Tiszabő helységéből általvetett 3 n[emzet]ő[r] felruházva.

Pélyből általvetett 2 n[emzet] ő[r] d[etto].

Órvényből d[etto] 1 d[etto] d[etto] Hermán Mihály

Poroszlóról d[etto] 4 d[etto] d[etto] Gőz Istvány, Kováts János, Pongrátz Bálint, Molnár Gergely.

Törökszentmiklósról általvetett 22 n[emzet]őr felruházva, név szerint 1. Gajdos János, 2. Juhász Mátyás, 3. Mészáros János, 4. Krajlik István, 5. Gávai Mihály, 6. Neccasz József, 7. Rác János, 8. Pató János, 9. Nagy János, 10. Bakos Bernát, 11. Gál Antal, 12. Veres Pál, 13. Varnyú János, 14. Váró István, 15. Vígh Antal, 16. Szikszai János, 17. Kovács József, 18. Szilágyi József, 19. Csányi András, 20. Kiru Sándor, 21. Ladányi Péter, 22. Pozderka Ferenc.

Kiss József tizedes 4 nemzetőrrel Szegedről megérkezett.

Zlotzky József Pestről megérkezett.

Az általvett egyének mindjárt fel is eskettek.

Alatyánról B. Flödnigg Adolftól megvásárolt 11-dik számú NP bélyeges ló roszz erkölcs miatt általadatott Halasi Kázmér szolgabírónak⁴² visszaadás végett.

27. Zlotzky hadnagy úr megy Pestre, magával visz kétszáz darab fegyvert és 1 láda gyutacsakupakot, úgyszinte a Szegedről előjött Kiss káplárt 3 emberével.⁴³

Stainer és Tacsocsik hadnagy urak szolgálati dolgok elintézése végett Pestre utaztak.⁴⁴

Általvetettek újonc önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]őrök.

K. Tófalu: 2 egyén, Simoni István és Orbán József felruházva. Kompót⁴⁵ 4. Nagy József, Nagy Istvány, Barna Mihály, Udvari Péter felruházva.

Gyöngyösről érkezett és általvétel 56 felruházott és -fegyverzett nemzetőr.⁴⁶

⁴¹ Ez Timon szept. 26-án kelt jelentése volt. L. a 62. dokumentumot.

⁴² Halasi Kázmér, Heves vármegyei szolgabíró, 1848. szept. 27-től szolnoki népfelkelési, dec. 4-től szállítási, 1849. jan. 2-től élelmezési kormánybiztos.

⁴³ Timon Zsigmond szept. 27-én utasította Zlotzky József hadnagyot, hogy szállítson 200 fegyvert Pesten keresztül Csepel szigetére. No. 106. MOL Görgey-lt. b/9. fasc.

⁴⁴ L. erre Timon Zsigmond szept. 27-i nyílt rendeletét Stainer Károly hadnagynak, aki szolgálati ügyben Pestre és onnan vissza utazik. No. 109. MOL Görgey-lt. b/9. fasc.

⁴⁵ Kompolt

⁴⁶ L. erre Jakab Mihály gyöngyösi polgármester. szept. 24-én kelt jelentését. MOL Görgey-lt. b/9. fasc. No. 112. "megérk. Szolnok, 27/9. 848."

Tiszapüspökiről érkezett s átvétetett egy felruházott nemzetőr.

Sarud helységtől átvétetett egy felruházott nemzetőr.

Aldebró 5 önkéntes nemzetőrököt általadott felruházva.

Tiszavárkony 1 önkéntes nemzetőrt általadott, neve: Kuklics József.

28. Szolnok városa egy önkéntes nemzetőrt ruházatlanul adott, név szerint: Bogdanovics Ignác.

Tiszainoka helysége 4 önkéntes nemzetőrt felruházva általadott, név szerint Tóth László, Kis Mihály, Szabó Sándor, Beke Mihály.

T[isza]ug helység 2 önkéntes nemzetőrt felruházva általadott, név szerint Cziriák Sándor, Sütő Béni.

T[isza]sas helység 5 önkéntes nemzetőrt felruházva általadott: Varga Sándor, Papp Lajos, Csató Sámuel, Benke Sándor, Bak Mihály.

T[isza]kürt helysége 7 önkéntes nemzetőrt felruházva általadott. Név szerint: Tóth Mihály, Berecz Mihál, Tatár Mihály, Bogaras Mihály, Fekete Sándor, Varga Ferenc, Kovács József.

Délelőtt Zlotzky hadnagy úr megérkezik Pestről.

T[isza]szalók helysége 4 önkéntes nemzetőrt felruházva általadott, név szerint: Orosz István, Csontos András, Zsolyom Mihál, Dudás András.

29. Kassáru [sic!]⁴⁷

Besenyő helységéből érkezett 6 felruházott nemzetőr. Hunyadi János, Ipacs Márton, Borsós Albert, Debreczeni József, Czikora Pál, Tura József, fegyver nélkül.

Hasonlóképp ma d[él]után Pestre indult 2 század.⁴⁸

Szurdokpüspöki 21 önkéntes nemzetőrt átadott felruházva, név szerint: Udvari Mihály, Bajnos Márton.

Szinte Szentjakabról érkezett 1 felruházott önkéntes, neve: Szappan István.

Fancsalról érkezett 3 felruházott, neve: Kórós Pál, Boros Antal, Galicz József.

Kápolnáról érkezett 2 önként[es] nemzetőr: Kis István, Zelény András.

Deménдрől 1 önk[éntes] n[emzet]őr nevei Krecsmár György.

Tarnasz[en]tmiklósról érkezett 2 önk[éntes] n[emzet]őr – Kókény József, Kis József.

2 ló ajándékozott az ágyútelephez: Orczy Antal úrtól.⁴⁹

⁴⁷ Ajer Mihály százados, a hevesi önkéntes zászlóalj 3. századának parancsnoka szept. 29-én jelentette Timonnak, hogy átvette a szept. 28-án Kassáról érkezett Blaskovics János, Meskó Sándor őrmestert, Badolai József, Földváry Antal, Kovács Károly, Wolf József tizedeseket, s kérte, hogy Timon okt. 1-től rangjukban erősítse meg őket. sz. n. MOL Görgey-lt. b/9. fasc.

⁴⁸ Timon szept. 29-én tudatta Duschek Ferdinánd főhadnaggal, hogy Kossuth Lajos országos biztos szept. 28-án Budapestről írott meghagyásánál fogva a Szolnokon megalakult két századot Pestre kell indítani. Ezért kinevezte Duscheket e csapat vezérévé, a sárosi és kassai önkéntes mozgó nemzetőrök századosává, Görgei utólagos jóváhagyása reményében. MOL Görgey-lt. b/9. fasc. No. 115. Szintén e napon további tiszti kinevezéseket eszközölt, s felszólította a Magyar Középponti Vasúttársaság szolnoki hivatalát, intézkedjék a 450 főnyi csapat és a 14 ágyús ló Pestre szállításáról úgy, hogy azokat a délutáni személyvonat Pestre szállít-hassa. MOL Görgey-lt. b/9. fasc. No. 117.

⁴⁹ Orczy Antal (1814-1889), fegyverneki birtokos.

30. 1 ajándék ló Heves vármegyétől.

Heves megye több helységeiből érkeztek újonc nemzetőrök és feleskettek. október 1. 200 főre menő század – Pestre indult.⁵⁰

Ungból gróf Buttler Sándor⁵¹ vezérlete alatt megérkezett 200 főből álló csapat. Hevesből érkeztek újoncok.

2. Bárczay kapitány⁵² vezérlete alatt érkeztek Abaújból 86 nemzetőrök].

Ludasrul 1 önkéntes] nemzetőr, Szabó András]. Detkről 1, Tóth István.

3. A szepesi 16 város részéről ajándékkul küldött 6 ágyús ló átvétetett.⁵³

Balla helységéből Berta Györgynek adott 1 ujjas és 1 nadrág, mivel néki ilyes nem volt.

Mikófalváról beérkezett 5 önkéntes nemzetőr.

Sárospatakról Kandó Tamás alhadnagy⁵⁴ és 41 hidászhoz tartozó mesteremberek eljöttek.

4. Timon százados Pestre ment, ágyús lószerszámok, dob s egyéb szükségletek bevásárlására. – Ungból gróf Buttler őrnagy vezérlete alatt 200 főnyi csapat Pestre ment. – szintén Abaújból 86 ember Bárczay kapitány vezérlete alatt. – A Sárospatakról érkezett tűzér- s hidászok Kandó Tamás vezérlete alatt.⁵⁵

Bodó Istvány tiszabádi meghalt, s délután eltemettetett.

5.

6. Timon százados Pestről megjött,

A szállás csinálók, a zempléni önkéntes] mozgó] nemzetőrsereg számára megérkeztek.

7. Bellosicz őrnagy úr⁵⁶ vezérlete alatt 614 önkéntes] mozgó] nemzetőr megérkezett

⁵⁰ Timon okt. 1-én utasította a Magyar Középponti Vasúttársaság szolnoki igazgatóságát, hogy miután a 400 [!] főnyi önkéntes csapatot "legfelsőbb parancs következtében" Pestre kell szállítani. az igazgatóság úgy intézkedik, hogy azokat a délutáni személyvonat Pestre szállíthassa. MOL Görgey-lt. b/9. fasc. No. 117.

⁵¹ Buttler, Alexander (1818-1890), kilépett cs. kir. főhadnagy, 1848. szept.-ben az Ung vármegyei önkéntes mozgó nemzetőrök őrnagya, nov. 26-tól a részben ezekből alakult 54. honvédszászlóalj őrnagya, 1849. jan.-tól dandár-, jún. 20-tól hadosztályparancsnok. A szabadságharc leverése után Bajorországba száműzik. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 119. és 410. o.

⁵² Bárczay Mihály (1805-1865), az Abaúj vármegyei önkéntes mozgó nemzetőr század parancsnoka.

⁵³ Montskó István, a szepesi XVI város grófja és Halla Károly jegyző szept. 28-án Iglón írott levelükben értesítették Görgeit, hogy Czvikker János által küldenek hat lovat. "127. oktob. 3-dik Szolnok". MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

⁵⁴ Kandó Tamás (1818-1898), Kandó Kálmán testvéröccse, 1848. szept. hadnagy, okt. elejétől főhadnagy és századparancsnok a zempléni önkéntes mozgó nemzetőr zászlóaljban; 1849. máj. főhadnagy a 16. honvédszászlóaljban.

⁵⁵ L. erre Timon Zsigmond okt. 4-én Kandó Tamás hadnagy számára kiállított nyílt rendeletét, amely szerint Kandó 44 tűzérrel és hidással Pestre utazik. A középponti vasút haladéktalanul szállítsa Pestre. MOL Görgey-lt. b/9. fasc. No. 131.

⁵⁶ Bellosicz (Békeházy) Ignác (1799-?), nyugalmazott cs. kir. százados, 1848-ban a Zemplén vármegyei nemzetőrség őrnagya, szept. közepétől okt. elejéig a megye önkéntes mozgó nemzetőrszászlóaljának parancsnoka, 1848. decemberében a cs. kir. csapatok tartóztatják le, 1849 jan. végén Szemere Bertalan felső-

Zemplénből.⁵⁷

Szuhából 1 önk[éntes] n[emzet]őr érkezett.

8. Bellosicz őrnagy úr seregével a vasúton Pestre szállított.

M[agyar?]mindszentről 1 n[emzet]őr, Bakos János érkezett.

F[első]szentimréről 6 nemzetőr érkezett, 4-nek közülök szűr, mind a hatnak pedig csizma adatott a sereg ruharaktárából, mert készpénzért sehol sem kaphattak előljáróik.

Horváth István zászlós négy lovász nemzetőrrel a 9 ajándék ágyús lovakat Görgei őrnagy úr táborába elvitte.⁵⁸

9. Dorogháza helységéből 1 nemzetőr érkezett.

10. Timon százados, Debreczenyi hadnagy Pestre mentek, a honvéd tüzérparancsnokságnak a Heves megyétől kapott kardokat általadták.

Nagykunságból az ugyanonnan kiállított önk[éntes] mozgó nemzetőrök számára 139 dolmány, 140 mellény, 138 nadrág és 93 töltéstáska, ugyanannyi nadrágszij küldetett és általvetett.

11. Timon százados és Debreczenyi hadnagy Pestről megérkezett.

Csuka⁵⁹ György főhadnagy úr vezérlete alatt megérkezett 150 önk[éntes] nemzetőr Abaúj megyéből.

Matkovics őrnagy úr⁶⁰ vezérlete alatt megérkezett 800 önk[éntes] nemzetőr a Hajdúkerületből.

12. A tegnap megérkezettek ma vasút által Pestre szállítottak.

[Korbéli János pesti (józsefvárosi) születés felvétellett a hevesi zászlóaljnak 4-ik századjához dobosnak, és a sereg raktárából fel is ruháztatott egy szürrel, egy ujjassal, egy nadrággal és egy pár csizmával.]^a

Zlotzky élelmezési tiszt úr Pestre utazott.

13.

14. Mező Mihály, Mező Ferenc, Szele Mátyás, Kertész Benedek, Mata Mátyás baktaiak ujjast kaptak a ruhatárból.

magyarországi teljhatalmú országos biztos fogatja el. A magyar hadügyminisztérium igazságügyi osztálya felmenti, 1849. májusában nyugalmazzzák. A szabadságharc leverése után a cs. kir. hadbíróóság felmenti. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 354. o.

⁵⁷ Timon még okt. 1-én utasította a zempléni zászlóalj parancsnokságát, hogy "a tegnapi napon érkezett legfőbb parancs következtében" legszorosabb kötelességének tartsa Szolnokon mielőbb megjelenni, "hogy rendeltetése helyére azonnal a vasútvonalon tovább indíthatassék". MOL Görgey-lt. b/9. fasc. No. 121. Bellosicz őrnagy szept. 20-án jelentette Görgeinek, hogy a zászlóalj 550 főt számlál, s amint megindul, ezt közli Görgeivel. MOL Görgey-lt. b/46. fasc. Okt. 2-án közölte, hogy a 611 főnyi zászlóalj 4-én indul Sárospatakról és 7-én érkezik Szolnokra. uo. b/6. fasc. Név szerint. A zászlóalj történetére l. *Hermann Róbert*: "A szép akasztott". Andrassy Gyula 1848-1849-es szerepéről. HK 1990/4.

⁵⁸ L. erre Timon. hadútlevelét Horváth István zászlósna. No. 134. MOL Görgey-lt. b/9. fasc.

⁵⁹ A szolnoki tábor iktatókönyvében Csuha szerepel. MOL Görgey-lt. b/34. fasc. No. 138.

⁶⁰ Matkovics Bertalan (1809-?) volt nemesi testőr, kilépett cs. kir. alszázados, 1848. jún. 19-től a Hajdúkerület gyalogos nemzetőrség őrnagya, 1848. okt. - 1849. jan. között a kerület önkéntes mozgó nemzetőrszázlójának parancsnoka, 1849. ápr. 3-tól nemzetőr alezredes. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 230. o.

^a kihúzza

A hevesi zászlóalj 4-ik századja – mintegy 185 fő – Blaskovics János vezérlete alatt Pestre és onnan a táborba küldetett.

15. Timon százados Nádosy ezredes úr⁶¹ parancsára Pestre ment.⁶²

Kis hadnagy 24 kun önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]őrrel Becskerekbe táborba szállandó, megérkezett.

16. Timon százados Remellay hadügyésszel⁶³ Pestről megérkezett. Lampli József tizedes a kunok ruházatjért Pestre küldetett.

17. Lampli tizedes a ruházattal Pestről megjött.

Timon százados a még véle Szolnokba levő egyénekkal, 3 tiszt, 21 őrvitéz és az egész raktárával Pestre és onnan a Görgei ezredes úr táborába indult.

Eredeti tisztázat. MOL H 147. Vegyes iratok. 10. doboz. A tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség iratai. No. 3.

8.

Pest, 1848. szeptember 4.

Görgei Artúr őrnagy levele Kossuth Lajos pénzügyminiszternek

Én folyó évi aug. 27-én a nádor k[irályi] h[e]lyt[ar]tó úr őfőnsége által a miniszterelnök ellenjegyzése mellett honvéd őrnaggyá és a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrsereg vezérévé neveztettem ki. Bármennyire fényes legyen is állásom, vagyontalanságom mellett reám nézve azon bajjal jár, miszerint fölszerelésem fődözésére kénytelen leszek ez időben roppant áldozatokkal járó adósságokba verni magamat, hahogy az álladalomtól előlegezést nem nyerek. Én tehát tisztelettel kérem a miniszter urat, hogy nekem saját fölszerelésemre 700 p[engő]f[orin]tot, havi fizetésemből 60 p[engő]f[orin]tjával havonkint történendő levonással kiegyenlített, előlegezni [*és a szolnoki kir. sóhivatalnál utalványozni*] méltóztassék.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 12. [Az eredeti tisztázat száma valószínűleg 8.] A kurzivált, [-ban lévő rész kihúzva. Közli Hermann, 1994. 931-932. o.

⁶¹ Nádosy Sándor (1811-1882), cs. kir. huszárszázados a 12. (Nádor) huszárezredben, 1848. szept. 16-tól honvéd alezredes, az Országos Nemzetőrségi Haditanács lovassági osztályának vezetője, majd a Haditanács elnöke, okt. 10-től honvéd ezredes, dec. 4-től a hadügyminisztérium katonai osztályának főnöke. 1849. januárjában átáll a cs. kir. csapatokhoz. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 366. o.

⁶² Az okt. 13-án kelt sk. rendelet így szólt: "Parancsai alatt lévő csapattal Ön *mentül elébb* ide Pestre gőzkocsin siessen bejönni és magát nálam jelenteni". Görgey-lt. b/10/e/5. fasc. 141/848.

⁶³ Remellay Gusztáv (1819-1866), Újvidék főjegyzője, 1848. szept. 20-tól a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség hadbírója, okt. 9-től főhadnagy, hadbíró e nemzetőrség 1. zászlóaljánál, 1849. jan. 17-től a 65. honvédszászlóaljnál, századosi rangban. Márciustól a feldunai hadsereg főhadbírája, ?-től őrnagyi rangban. Várfogságot szenved. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 281-282. o. és *Tardó Lajos: A Remellay-rejtély*. In: *História* inycncfalatok. Budapest, 1989.

9.

Pest, 1848. szeptember 5.

*Szemere Bertalan helyettes hadügyminiszter utasítása
a magyar középponti vasút igazgatóságának*

F[o]lyó e[sztendő] aug[usztus] 27-én kelt miniszterelnöki rendelet folytán az önkéntesen alakuló mozgó nemzetőrhad tiszáninneri kerületbeli serege Szolnokon fog szerveztetni.

Evégre a középp[onti] vasút igazgatósága ezennel hivatalosan fölszólíttatik, hogy ily cím alatt:

"a tiszáninneri mozgó nemzetőrsereg szervezésére"

bejelentett vagy bejelentendő személy- vagy teherszállításokat az ugyan e sereg szervezése- és vezérével megbízott Görgei Artúr őrnagy által aláírt bizonyítvány mellett – bármikor Pestről Szolnokra, vagy Szolnokról Pestre fizetés nélkül elfogadja, és haladéktalanul szállítsa.

Görgei Artúr őrnagy vagy hiteles megbízottja a pontos szállításokról szóló nyugtatványai alapul szolgálhatnak az álladalom által történendő utólagos kielégítésnek.

*Görgei sk. fogalmazványa, Szemere sk. szignójával. A tisztázatot Vándory Gusztáv készítette.
MOL HM Ált. ir. 1848:6003.*

10.

Pest, 1848. szeptember 6.

*Görgei Artúr őrnagy bizonyítványa
a magyar középponti vasútigazgatóság számára*

Bizonyítvány

A tiszáninneri önkintes mozgó nemzetőrsereg fölszerelésére.

Átadatik ezennel Pestről Szolnokra való szállítás végett:

1000, azaz ezer darab hadi kasza nyelestül.

2, azaz két ló, és melléje egy ember.

1 pénzes láda két lakatra, üres

1 csomó lószerszám

Ezen terhek haladéktalan elszállítandók, és Szolnokon alulírt nyugtatványára kiadandók, mely nyugtató 6003/1063. E. szám alatt, szept[ember] 5. 1848. kelt hadügyminiszteri rendelet értelmében állodalmi utólagos kielégítésnek alapul szolgál.

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 9.

11.

Pest, 1848. szeptember 7.

*Görgei Artúr őrnagy felhatalmazása
Görgei István nemzetőr hadnagy és segédtsízt részére*

Felhatalmazás

Görgei István n[emzet]ő[r] hadnagy és segédtsízt számára, melynél fogva ő felhatalmaztatik minden, "a tiszáninneri mozgó önk[éntes] n[emzet]ő[r] sereg felszerelésére !" történendő, a középponti vasúton, Szolnoknak szállításra való átadásoknál szükségelt hiteles aláíratokat ezen minta szerint:

"Görgei Artúr őrnagy meghagyásából"

Görgei István segédtsízt. -"

kiszolgáltatni.

Megkéretik egyúttal ezennel a középponti vasút igazgatóság, szíveskedjék úgy minden, a nevezett hadnagy úr által átadandó terhek tüsténti szállítását elfogadni, mint az ő aláírásával ellátott okiratokat érvényeseknek tekinteni.

Eredeti sk. tisztázat. MOL Görgey-lt. b/1. fasc. "A Tiszáninneri Mozgó Önk. N. Ő. Sereg Pecséje", koronás kiscímerrel.

12.

Szolnok - Pest, 1848. szeptember 9.

*Görgei Artúr őrnagy levele Kossuth Lajos pénzügyminiszternek
és Kossuth intézkedése*

Az általam szervezendő tiszáninneri önkéntes mozgó nemzetőrsereg tisztei közt találkoztam és még ezentúl számosabban találkozhatván olyanok, kik vagyontalan létükre az első felszerelkezésre szükséges költséget előleg fődözni nem tudják:

Bátor vagyok Miniszter úrtól oly általános utalványozást, illetőleg felhatalmazást kikérni; miszerint úgy törzsömhöz tartozó, mint egyéb tiszteim közül azoknak, kik előlegezést kérnek, a kezemre bízott állodalmi pénzeiből negyven ezüst forintot, tiszti fizetésükből havi tíz pengő forint levonással kiegyenlítendőket - szabadon előlegeznem.

Görgei Artúr őrnagy

Megengedtetik, s eszerint számadásba teendő. Pest, szeptemb. 9-kén 1848.

Kossuth Lajos
pénzügyminiszter⁶⁴

Eredeti tisztázat, Kossuth sk. utóiratával. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 12. Pénzügyminisztériumi iktatószáma: 2066./PM elnöki. "22./848. érkezett szept. 10. 1848. Görgei hadnagy". Görgey István fogalmazványa uo. Közli Hermann, 1994. 932. o.

13.

Szolnok, 1848. szeptember 9.

Görgei nyílt rendelete Timon Zsigmond számvevő hadnagynak

Nyílt rendelet

A tiszáninneni m[ozgó] ö[nkéntes] n[emzet]ő[rség] felszerelése érdekében meghagyatik önnek, hogy Pestre menjen, ott egy ágyútelepet átveendő, melyet azonnal a k[özép]p[onti] vasúti szállítdába átadand. Ön, mint hivatalos kiküldött ingyen fog szállíttatni a vasúton úgy innen Pestre, mint onnan ide vissza; minthogy az ilyféle szállítási költségek a h[ad]ü[gy]minisztérium által utólag fődözendők.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 13.

14.

Szolnok, 1848. szeptember 9.

Görgei rendelete a szolnoki királyi sóhivatalhoz

Duschek Ferenc álladalmi titkár úr⁶⁵ szóbeli utasítása következtében kérem a tisztelt hivalt, szíveskedjék aziránt intézkedni, hogy jövő hétfőn, szept[ember] 11[-én] délelőtt egyezerre menő cs. k. bankjegyekből álló összeg a tiszáninneni mozgó önkénytes n[emzet]ő[rs]ereg számára vagy magyar bankjegyekre, vagy pengő pénzre okvetlen felváltassék.

⁶⁴ A tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőri tábor iktatókönyve (MOL Görgey-lt. b/34. fasc.) szerint "az őrnagy személyesen kézbesíté"

⁶⁵ Duschek Ferenc (1797-1873), 1848 előtt a magyar kamara alelnöke, 1848-ban a pénzügyminisztérium államtitkára, szept. közepétől e rangban a minisztérium vezetője, 1849. máj.-tól a Szemere-kormány pénzügyminisztere. Várfogságot szenved.

Egyúttal arra is kérem a tisztelt hivatalt, hogy az 5000 pengőforintól szóló, ide mellékelt ellennyugtát hitelesen aláírni s nekem visszaszolgáltatni szíveskedjék, – mint-hogy ezen ellennyugtára hivatalos számadásomnál szükségem lesz.

Görgei sk. fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 14.

15.

Szolnok, 1848. szeptember 9.

Görgei körlevele a tiszáninneri kerület minden törvényhatóságaihoz

A folyó évi. aug. 27-én 3058/n.ő. szám alatt kelt miniszterelnöki rendelet a tiszáninneri kerület minden törvényhatóságait, ezek közt tisztelt Bereg megye közönségét is határozottan oda utasítja, hogy azon önkényes nemzetőrségi csapatokat, kik a háború bevégeztéig ajánlották fel a hazának szolgálatukat, minden haladék nélkül Szolnokra szállítsa, és az érkezendő csapatok számát, fegyverkezetét és megérkezése idejét nekem előre is ide Szolnokra hivatalosan bejelentse. Nekem pedig ugyanezen fönnemlített miniszterelnöki rendelet meghagyja, hogy folyó hó 3-án állomásomat⁶⁶ Szolnokon már elfoglaljam, a már indulófélben lenni vélt csapatokat vagy legalább az illető törvényhatóságok eziránti tudósításait elfogadandó.

En ehhez képest f. hó 3-án helyben megjelentem, s azóta folyvást várok embert vagy tudósítást: fájdalom, maig, szept. 9. mindkettőt hijjába [!].

a.)

Mínt-hogy a tisztelt közönség ismeretes hazafiúi buzgóságánál fogva soha, de soha fel nem tehetném, hogy szeretett hazánk oly igen drága perceit amúgy hanyagságból elvesztegetni képes lehetne, bátorkodtam a tisztelt közönség tudtára azon fönnemlített miniszterelnöki rendeletet idézni, feltéven azt, hogy talán azon rendeletet meg se kapta a tisztelt közönség.

b.)

Ily körülmények közt most, midőn kevés órák haladéka határozhat Magyarország, a mi szeretett hazánk sorsa felett, midőn Vácon több napok óta már ezerekre megy a dunáninneri kerületből a haza védelmére siető önkintes testvéreink tábora: sietek a tiszáninneri kerületnek elősmert hazafi jó hírneve és becsülete érdekében is a tisztelt megye (város, kerület) közönségét újra és sürgetőleg arra felszólítani: hogy a már kész önkintes csapatokat lehető legrövidebb idő alatt juttassa ide, hová a haza és a nemzet sértett becsületének védelme érdekében haladéktalanul megjelenni hivatvák.

Görgei Artúr és István közös fogalmazványa. Az a.) Görgei eredeti szövege, a b.) a tisztázatlan szereplő végleges változat. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 15. A Bereg megye közönségének

⁶⁶ Lehoczky közlésében: állomásat

küldött tiszázat alapján közli Lehoczky Tivadar: Beregmege és a munkácsi vár 1848-49-ben. Munkács, 1899. 37-38. o.

A törvényhatóságok közül a következők válaszait ismerjük:

Raszlavica, szept. 15. Hedry Erneszt, Sáros vármegye első alispánja. No. 500. Eddig 50 fölött van azok száma, akik "minden megkívántató ruházattal elláttatnak" a megye költségén, majd a mellékelt útirend szerint szept. 17-én az Eperjes városi 20 önkéntessel együtt Eperjesről elindulnak, s 22-én Szolnokra érkeznek. Az indítandó önkéntesek számát pontosan jelteni fogja. Az önkénteseket 22-ig ellátjákapidíjjal, "a további gondoskodást megyém e részben ki nem terjesztvén, mert bizonyosan hiszi, hogy a további ellátás a minisztérium által elrendellettik". Szuronyos fegyvert nem sikerült szerezni, ezért kéri, hogy Görgei szerezzen a csapat számára 75 szuronyos fegyvert. Az útirend a következő: szept. 17. Eperjes - Lemesán - Kassa, 18. Hidasnémeti - Forró, 19. Szikszó - Miskolc, 20. Harsány - Kövesd, 21. Heves - Jászapáti, 22. Tápiógyörgye - Szolnok. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 56. "érkez. 17/9. 848. Görgei István hadnagy. segédtsizt. tudomásul". Az útirendet ld. még. MOL ONöHt 4208.

Finke, szept. 15. id. Miklós Ferenc, Borsod megyei első alispán. No. 1093. Az aug. elején kelt miniszteri rendelet értelmében a megyei nemzetőrségből kiállítottak 1200 főt, azt vadász- és katonai lőfegyverekkel felszerelték, és szept. 11-én Vácon át Bajára indították. A csapat 10 hétre alakult, s nem gondolták, hogy az Görgei parancsnoksága alá tartozik. A háború végéig ajánlkozó önkénteseket nem sikerült kiállítani, "mert azon lelkes nemzeti örök, kikre e tekintetből számítani lehetne, a már kiállított 1200 főből álló nemzeti őrseregnek kiegészítő részét teszik". Szept. 1-én megjött Szemere rendelete a 19-22 éves korosztály újoncösszeírásáról, s azóta ezzel foglalkoznak. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 62. "érkez. szept. 19. 848. Görgei István".

Késmárk, szept. 15. Engelmayer Antal helyettes polgármester, Schwanz Károly főjegyző. No. 1331. A tizenkét, három évre ajánlkozó önkéntest Roxer Károly alkáplár vezetésével, a Szepes megyei nemzetőrökkel együtt Szolnokra indulnak. Mellékeli a névsort. Mindnek van köpenye, atillája, nadrágja, vászon felsőöltönye, mellénye, sapkája, 2-2 inge és gatyája, csizmája, tölténytartója, puskája, csákója, tarisznyája, lókupaktartója, nyakkendője, szept. 17-i el vannak látva pénzzel és kenyérral. Szuronytartója 5 főnek van. Két főt a helybeli asszonyegylet ruházott és fegyverzett föl. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

Kassa, szept. 16. Abaúj vármegye. Az aug. 27-i 3058/nő. rendeletet szept. 2-án kapta az alispán, 5-én tárgyalta a bizottmány. Elhatározták 600 önkéntes kiállítását, felfegyverzését és ruházását. Eddig 160 önkéntes gyűlt össze, ezeket ruházzák. Fegyvert nem kaptak. A szept. 14-i, 9460. ME. rendelet értelmében megkezdték a honvédtoborzást, s ennek sikere érdekében berekesztették az önkéntesek toborzását, s csak az eddig ajánlkozókat küldik el. Kérdik, hogy az állam – akár kölcsönként – nem fegyverezné-e fel az önkénteseket? Ha igen, a felruházottakat "remélhetőleg" egy héten belül küldik; máskülönben felfegyverzésükig otthon tartják. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 65. "érkez. szept. 19. 848. Görgei István hadnagy, segédtsizt. – irattárba."

Bártfa, szept. 18. Semsey Károly helyettes polgármester és Kéler Ferdinánd aljegyző. No. 2451. Egy választmányt küldtek ki, "hogy a kebelbelieket mozgó őrseregbe való belépésre felszólítsa, ez azon jelentést tevő, hogy ebbeli felszólításai siker nélkül maradtak". "104. Szolnok, 26/9. 848." MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

Beregszász, szept. 20. Eötvös Tamás, Bereg vármegyei nemzetőr őrnagy. No. 26. sk. A megye elhatározta 222 önkéntes kiállítását és felfegyverzését. 14-én megkezdték a toborzást, 19-én betelt a létszám. A felruházásra vállalkozók három hetet kértek, a fegyvereket Pesten rendelték meg. Tehát három hét múlva, megfelelően begyakorolva indulhatnak Szolnokra. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

Ungvár, szept. 22. Csonka András, Ung vármegyei másodalispán. No. 6. A megye által kiállított, 150 főnyi század szept. 26-án indul Szolnokra. Fele részük 10 hétre, a többi a táborozás idejére vállalt szolgálatot. A kiindulás azért késett, mert megkérdezték a minisztériumot, elfogadja-e a

10 hetes önkénteseket, s a válasz csak 18-án jött meg. Jelenleg ruházzák őket, fegyverzetéről azonban gondoskodjon Görgei. A századot Buttler Sándor százados. vezeti, s 6-8 nap alatt lesznek Szolnokon. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

16.

Szolnok, 1848. szeptember 10.
*Görgei rendeletei Timon Zsigmond,
Zlotzky József és Görgey István hadnagyokhoz*

A f. é. szept. 6-án 3411/n.ő. szám alatt kelt miniszterelnöki rendelet alapján Önt ezenel (Timon Zsigmondot) nemzetőri hadnaggyá és mellém számvevő tisztté -; (Zlotzky Józsefet) nemzetőri hadnaggyá és mellém élelmezési tisztté; – (Görgei Istvánt) nemzetőri hadnaggyá és mellém segéd tisztté, a hadjárás idejére, miniszterelnöki utólagos jóváhagyás reményében helyettesítem. Tiszti illetménye Önnek f. é. szept. 1-ső napjától fogva járand, azonban csak később fog meghatározatni.

Görgey István sk. fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 21. A Görgei Istvánnak szóló eredeti tisztázat uo.

17.

Szolnok, 1848. szeptember 10-11.
Görgei nyílt rendelete Görgey István hadnagy számára

Nyílt rendelet

A tiszáninnen önkintes mozgó nemzetőrsereg érdekében Görgei István n[emzet]ő[r] hadnagy és segéd tiszt úr hivatalosan kiküldetik.

Ezen tiszt úr ingyen fog utazni a vasúton innen Pestre és onnan vissza.

Szállítása költségei az országos pénztárhoz utalványoztatnak. Mi végett is köteles fõnn nevezett tiszt úr ezen nyílt rendeletet a pesti vasút hivatalnál általadni.

Részben sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 23.

18.

Szolnok, 1848. szeptember 11.

a.) *Görgei átirata Psotta Mór honvéd tüzér századoshoz*⁶⁷

b.) *rendelete Zlotzky József hadnagyhoz*

a.)

Tudtomra esvén, hogy a négy, magam mellé szükséges honvédtüzér már ki van jelölve, kérem Önt, szíveskedjék azokat Zlotzky József hadnagy és élelmezési tiszt úrnak, ki ezen sorok átadója, az előlirt élelmezési kimutatással együtt hivatalosan általadni, hogy mihamarább ide bekeljenek.

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 24.

b.)

A t[iszán]i[nneni] m[ozgó] n[emzet]ő[r]s[ereg] felszerelése érdekében Ön Pestre hivatalosan kiküldetik, ott négy honvédtüzért Psotta honvédtüzér századostól rendesen átveendő, és azokat haladéktalanul ide szállítandó.

Ön a k[özép]p[onti] vasúton utazand innen Pestre s onnan a négy honvédtüzérrel együtt vissza.

Ezen katonai hivatalos szállítások költségének fedezése az országos pénztárhoz utalványoztatik.

Mivére is köteles Ön ezen nyílt rendeletet bizonyítványként a pesti vasút igazgatóságnál általadni.

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 25.

19.

Szolnok, 1848. szeptember 12.

Görgei jelentése az Országos Nemzetőrségi Haditanácshoz

F[olyó] h[ó] 3-án költ haditanácsi rendelet mellékletül átküldettek nekem az ide zárt 3165/n.ő. és 3266/n.ő. szám alatti irományok, mint körömhöz tartozók.⁶⁸

De minthogy a 3165/n.ő. sz[ám] alatti iromány Szegeden költ, mely város nem tartozik a tiszáninneni kerülethöz; a 3266/n.ő. szám alattiban pedig arról van szó, hogy báró

⁶⁷ Psotta Móric (1807-1863), cs. kir. tüzérfőhadnagy, 1848. júl. 6-tól honvéd százados, okt. 19-től őrnagy, a feldunai hadtest tüzérparancsnoka, 1849. jan. 28-tól alezredes, március végétől, a főserg tüzérparancsnoka, máj. 27-től ezredes. Várfogságot szenved. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 273. o. és *Csikány Tamás*: Psotta Móric honvéd ezredes. Budapest, 1993.

⁶⁸ Baldacci Manó említett kísérőiratát l. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 26.

Vay Lajos, Borsod megye főispánja⁶⁹ egy 1200 főből álló seregnek főnökévé neveztesse ki, mely főnöki hivatal mindenestre magasabb lenne egy századosénál, betöltése tehát hatáskörömöt, miszerint legfőlebb századosná nevezhetek ki valakit, túlhaladja.

Bátorkodom ezen két irományt az Országos N[emzet]ő[rségi] Haditanácsnak további bölcs rendelkezésére, illő tisztelettel visszaküldeni.

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 27.

20.

Szolnok, 1848. szeptember 12.

Görgei levele Kisújszállás város közönségéhez

Kisújszállás város főbírája és tanácsa szept. 11-én jelentette, hogy a rég kiállított és felruházott nagykunsági önkéntesek "fegyverekkel minden percbe elláthatólag" régen várnak a Szolnokba indításra. Kéri Görgei utasítását, mikor küldjék az önkénteseket?

Folyó hó 11-kéről költ tisztelt jelentéséből sajnosan veszem ki, hogy a készen lévő 140 egyén már egynehány nap óta várja a Szolnokba indító parancsolatomat. Nem tudom, kapott-e a tisztelt tanács ez iránt intézkedő felsőbb rendeletet vagy nem? ha megkapta, akkor nem én vagyok az oka, hogy az önkéntes legénység a sok drága üdőt elhanyagolta várakozásával, mert az e dologban költ miniszterelnöki rendelet tisztán kimondja, hogy én folyó hó 3-tól fogva itt Szolnokon várandom bé az illető törvényhatóságoknak a kiállított önkéntesek felőli jelentéseiket, vagy a csapatokat magokat: ha pedig a tisztelt tanács semmi ilyféle rendeletet nem kapott, akkor se tehetek róla, hogy a tisztelt tanácsnak ma hozzám ért értesítése mindjárt akkor nem érkezett meg, mikor a 140 egyén kiállítása befejezetett.

Úgy, mint most, hét vagy nyolc nap előtt is megkértem volna a tisztelt tanácsot, szíveskedjék a 140 önkéntes egyént mihamarább ide útnak indítani; ha tudniillik a tisztelt tanácsnak értesítése hét vagy nyolc nappal előbb kezemhez kerül.

A szükséges ruházaton s fegyverzen kívül még főzőkatlanokra is lesz szükség, szíveskedjék tehát a tisztelt tanács a 140 főből álló legénységet ilyen katlanokkal aránylagos számban ellátni.

Számba véve, hogy Kisújszállás városa csak két állomásra van Szolnokhoz, holnapután, azaz folyó hó 14-dikén itt lehetnek a kvártélycsinálók, és 15-kén az egész csapat ide béköltezhetik.

140 egyén csaknem egy századot képez, melynek kormányzására 1 kapitány, - 1 főhadnagy, két alhadnagy, két őrmester, 12 tizedes és 12 őrzetető szükségeltetik, ha ezen hivatalok még bétöltve nem volnának, szíveskedjék a tisztelt tanács legalább a 4 főtiszti hivatalra alkalmas egyéneket nékem kijelölni, vagy pedig nyíltan kimondani, hogy

⁶⁹ Vay Lajos, báró (1803-1888), Borsod vármegye főispánja, 1848. szept. 11-től címzetes nemzetőr őrnagy, a borsodi önkéntes mozgó nemzetőr zászlóalj parancsnoka. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 351. o.

minden tiszti hivatalok bétöltését énreám akarja bízni, minthogy miniszterelnökileg felhatalmaztattam minden, századostól lefelé üresen levő tiszti hivatalok bétöltésére.

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 28. Mellette Kisújszállás városa főbirájának és tanácsának jelentése. "Érkez. szept. 12-én 1848. - G. A."

Kisújszállás város szept. 15-én úgy határozott, hogy főtisztnek ajánlja Pásztohai Benjámint, aki iskolát végzett, s a katonaságnál altiszt volt; és Illésy Sándort, aki részt vett a verbászi táborozásban és Szenttamás ostromában. A többi posztra ajánlata nincs. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint. Jegyzőkönyvi kivonat, No. 669.

21.

Szolnok, 1848. szeptember 13.
Görgei rendelele Mück Lajos építészhöz

A f[olyó] é[v] szept. 6-án 3411/n.ő. sz[ám] a[latt] kelt miniszterelnöki rendelet⁷⁰ alapján Önt ezennel n[emzet]ő[r] hadnaggyá és mellém hidásztisztté a tiszáninneri önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]ő[r] sereghöz a hadjárás idejére, miniszterelnöki utólagos jóváhagyás reményében helyettesítem. Tiszti illetménye Önnek f[olyó] é[v] szept. 1-sejétől fogva járand, és a szept. 7. 3465/n.ő. sz[ám] a[latt] kelt miniszterelnöki rendeletben⁷¹ havi 60 ezüst f[orin]t és egy lóadag van határozva.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 30.

⁷⁰ A Szemere által "a miniszterelnök helyett" aláírt rendelet felhatalmazza Görgeit haditörvényszék tartására, "mindazonáltal a netalán hozandó haditörvényszéki ítéletek végrehajtások előtt hadügyminiszter úrnak további rendelkezés végett feljelentendők lesznek". Felhatalmazza századosig a hadjárat idejére, a hatóságok ajánlásait figyelembe véve, "utólagos jóváhagyásomig" tisztet helyettesíteni. "Ezen hatalommal azért ruházza fel Önt a kormány, hogy rendeltetésének, a haza és nemzet szabadsága és függetlensége megóvására és a szent korona jogainak fenntartására hathatós eszközt teremtvén, minden lelki és testi ereje megfeszítésével annak eleget tehessen". MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 20. "érkez. szept. 8-án 1848. - Görgei őrnagy. - Veleje a sereggel közöltetendő". Fogalmazványa: MOL ONöHt 3411. - E jogot az önkéntes mozgó nemzetörség másik három őrnagya is megkapta.

⁷¹ A miniszterelnök távollétében Szemere által aláírt "Utasítás a négy őrnagynak" című okmányról van szó. "érkez. szept. 12. Görgei István hadn[agy]" MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 29. Közli *Urbán Aladár*: Utasítások és tervezetek az 1848-as nemzetörség szervezésére. HK 1956/3-4. 350-352. o. Fogalmazványa: MOL ONöHt 3465. Másolata, Batthyány aláírásával: MOL HM Ált. 1848:6001. Ez utóbbi arra mutat, hogy az okmány már augusztus 27-én készen volt.

Szolnok, 1848. szeptember 13.
*Görgei levele Blaskovics Gyulához,
 Heves és Külső-Szolnok vármegye alispánjához*⁷²

A [folyó] évi aug. 27-én 3058/n.ő. sz[ám] alatt költ miniszterelnöki rendelet meghagyja Heves megyének, hogy a netalán már kiállított önkényes nemzetőröket vagy azoknak helyetteseit haladéktalanul Szolnokra küldje, vagy legalább engem hivatalosan értesítsen arról, ami e dologban már történt vagy még történendik.

Ugyanazon rendelet engemet ide utasított f. h. 3-kára a megérkezendő csapatokat vagy az illető törvényhatóságok jelentéseit bevárni.

Én [folyó] h[ó] 3-ától itt várok: – ma van 13-a, és Heves megye ezen, a hazának jövőjét tán eldöntő tárgybani hivatalos eljárását még egy betűvel sem árulta el: – se az önkényesek kiállításában, se a már ide, Szolnokra gyűlöfélben levő nagyobb sereg ellátására tudomra semmit, de semmit sem tett. Mindez elegendő ok arra, miszerint Kegyedet komolyan fölszólítsam hogy a már kész csapatokat azonnal ide indíttassa, és Heves megye közszájon forgó jó szelleménél fogva még minél többeket állíttasson ki, mindenek előtt pedig engem azonnal minden, e dologban már törtétekről értesítsen: különben a felelősség terhe egyedül csak kegyedet, mint Heves megye első tisztviselőjét fogja nyomni: és én tisztemnek fogom tartani Királyunk nevében s hazánk érdekében mindent elkövetni, hogy ezen felelősség terhe pusztá erő ne maradjon.

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 31.

Blaskovics szept. 16-án Egerben kelt, 731. számú levelében közölte, hogy Görgei aggodalma és kívánsága Berecz Ferenc szept. 9-én kelt és 11-én postázott, 178. számú levele által eloszlattott, illetve teljesítetett. A megye által kiállítandó 600 önkéntest legkésőbb okt. 1-ig Szolnokba szállítják. A tábor ellátásáról a megye már szept. 1-én intézkedett, de a nagyobb pontosság kedvéért szept. 16-án Elek Mihály megyei számvevő elnökségével kineveztek egy ellátási állandó bizottmányt. A bizottmány állandóan Szolnokon fog tartózkodni, Görgei tehát Eleket keresse meg. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 66. "érkez. szept. 20. 848. G. I. hadnag. - tudomásul".

Pest, 1848. szeptember 13.
*Görgei Artúr őrnagy levele Kossuth Lajoshoz*⁷³

Méltóságodnak most alkalmatlankodni nem akarván, mai működésem eredményét néhány sorral ide jegyzem.

⁷² Blaskovics Gyula (? - 1850), Heves vármegye alispánja, 1849. májusától főispánja.

⁷³ A dátum nélküli levél dátumát és címzettjét, s a levél jelentőségét tisztázta *Urbán*, 1993. 46. o.

Batthyánynál voltam, ágyúmhöz való töltéseket megkaptam, és megjelentvén neki azt, hogy embereim még nincsenek, valamint Szeged városa nyilatkozatárul is tudósítván őtet, azon ígéretét nyertem, hogy ő hivatalosan nem fogja soha ellenzeni, ha Méltóságod befolyását Szeged városára minél hathatóbban magányúton fölhasználja.

Méltóságod helybenhagyása reményében magam is bátor leszek állásomnál fogva Szeged városa és Csongrád megye jóakarójára minél erélyesebben hatni. Ha pedig méltóságod jobb belátása szerint, ártalmasnak tartaná ebben befolyásomat, elég lesz, néhány szóval engemet oda utasítani, ahová méltóságod azt hazánk érdekében jónak fogja találni.

Ma ment ki Szolnokra egy rendelet, mely engemet harmadnapra ide rendelt.⁷⁴ – Én nem jövök, hanem Szolnokon maradok, hogy félbe ne szakadjon az, amihöz fogtam. Csak akkor jönnék el onnan – de akkor haladéktalanul – ha Méltóságod ide vagy akárhová rendel, --

életre-halálra kész embere

Görgei őrnagy

Holnap reggel kimegyek, feleségem lakása itt Pesten, Bálvány utca, Kendelény-ház (138.) 2-ik emelet balra.

Ceruzával írott eredeti sk. tisztázat és másolat. Hadtörténelmi Levéltár Az 1848-1849. évi forradalom és szabadságharc iratai. 50/154. Német nyelvű fordítása: MOL H 147. Vegyes iratok. 9. doboz. Közli Steier I. 26. o.

24.

Szolnok, 1848. szeptember 14.

Görgei István levele Halasi Kázmérhoz,
Szolnok megye szolgabírójához

A tizánin[neni] önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]ő[rség] f[ő]vezérséghez ma a hadügyminiszternek oly nádori parancsot foglaló sürgönye érkezett, miszerint annak vétele után a tizáninn[eni] vezér egész seregével azonnal a drávai táborba induljon.⁷⁵

Egy időben e sürgönnyel jött Berecz Fer[enc] Heves m[egyei] hely[ettes] alispánnak f[olyó] hó 9-kei hiv[atalos] levele⁷⁶, melyben jelenti, hogy H[eves] m[egye] 600 egyént fog állítani; h[ogy] e szám a községekre kivettett; h[ogy] a tisztviselőség oda utasított, misz[erint] e községenkint kiállítandókat részletesen és minél előbb szállíttassa Szolnokra; és h[ogy] mennyire lehet, föl lesznek fegyverezve.⁷⁷

⁷⁴ Batthyány és István nádor rendeletének ismertetését l. a 28. okmánynál.

⁷⁵ Batthyány és István nádor rendeletének ismertetését l. a 28. okmánynál.

⁷⁶ Ismertetését l. a 1. okmánynál.

⁷⁷ L. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 34.

Ez utóbbiból kitetszik a tisz[áninenni] önkéntesállítás roppant fontosságú ügyének Heves m[egye] részéről e pillanatban is oly kényelemmel vitt kezelése, minő rosszakarat híján csak a haza veszélyének jámbor öntudatlanságából magyarázható.

A min[iszteri] sürgöny kimutatja e kényelemszerű rendszabályoknak a körülmények által nem tűrt elégtelenségét.

A tisz[áninenni] vezér hiv[atalos] távollétében és meghagyásából ez említett két oklevél tartalmát sürgetőleg avégett van szerencsém Önnel közleni, hogy belőlök új ösztönt nyerjen a megye mulasztásait lehetőleg helyrehozandó, az alispáni levélben érintett utasítás szerint is a járásbeli helységek önkintes újoncrészeit azonnal lehetőleg fölruházva és fölfegyverezve ide, Szolnokra a vezérség keze alá beszállíttatni; kivált a ruházatra nézve szem előtt tartván: hogy most nem az egyenruházás ideje járja, hanem hogy a szept[ember] 7-ei miniszterelnöki rendelet egyik pontja így szól: "A ruházat, csak olyan legyen, amint azt a tájék földnépe viseli, de minden ember el legyen látva egy főveggel, fehérruhával, nyakravalóval, dolmán, átilla, újjas mellény vagy más derék ruhával, egy posztónadrággal, 1 pár csizmával, és 1 rövid, a mozgásban, járásban nem gátló szűrrel sat." – és hogy ehhez képest legcélszerűbb lesz a helységben néhány óra alatt a házrul házra felszólítandó lakosoktul ingyen vagy csekély kárpótlásért kész, bár viseltebb, de nem rongyos posztóruhát kieszközleni.

A miniszterelnöki említ[ett] rendelet egy másik pontja így szól: "A poggyász [vitelére egy vászonzsák, a töltények eltételére egy közönséges, minden cifraság nélküli kis bőr tarisznya alkalmazandó] sat."⁷⁸

Az ágyúk elébe kellő lovak dolgában: ha egyes jobb hazafiak ilyeket ajándékozni elhatározzák: szinte rögtöni cselekvésre kéretnek. Bis dat qui cito dat, nil dat qui munera tardat.⁷⁹

Görgei István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 38.

25.

Szolnok, 1848. szeptember 14.
*Görgei István hadnagy levele
Szentkirályi Móric jászkun főkapitánynak*⁸⁰

Szentkirályi Móric jászkun főkapitány szept. 13-án Jászberényben kelt levelében közölte Görgeivel, hogy a 782. számú miniszterelnöki rendelet értelmében alakított 500 főnyi önkéntes zászlóalj Jászberényben (Jászság), Kisújszálláson (Nagykunság), Dorozsmán (Kiskunság) összehozott, "vászon- és posztóruhákkal, úgy bogrács és sátorszerekkel, valamint fegyverekkel ellátván" 17-én indul Szolnokra.

⁷⁸ A már hivatkozott, szept. 7-én kiadott "Utasítás a négy őrnagynak" című okmányból.

⁷⁹ Kétszer ad, ki gyorsan ad, semmit sem ad, ki az ajándékkal késik.

⁸⁰ Szentkirályi Móric (1807-1882), liberális politikus, az 1843-44 és az 1847-48. évi országgyűlésen az ellenzék egyik vezetője, 1848-ban a Jászkun kerület főkapitánya és képviselője, 1848 nyarán a délvidék királyi biztosa. 1848 végén visszavonul. 1865-től ismét képviselő, 1867-68-ban Pest város főpolgármestere.

Folyó hó 13-án kelt jelentéséből ezen vezérség arrul értesül, hogy 500 főnyi jászkun csapat f[o]lyó hó 17-én fog Szolnokra elindítani.

Miután éppen most jutott a vezérséghez oly nádori parancsot foglaló hadü[gy]miniszteri sürgöny, miszerint az annak vétele után azonnal egész seregével Pestnek, Érd - Martonvásár - Velence - Sz[ékes]fehérvár - Palota és Veszprémnek a drávai táborba induljon, és jelesül f[o]lyó hó 17-én már Budán tól, Érden szállásoljon, főkapitány úrnak a sereget f[o]lyó hó 17-én csak Jászberényből, Kisújszállásról és Dorozsmáru Szolnokra elindítani akaró rendelkezése a körülmények rohamában egyáltalán lehetetlené vált; és mulhatlanul szükséges Önt arra fölkeríteni, miszerint úgy a jászberényi és kisújszállási, mint szinte a dorozsmai részleteknek Szolnokra rögtön elindulását és éjjeli szekerezzel is lehető leggyorsabb beérkezését a szükséghez mért eréllyel elrendelni, és a csapatoknak ide mely időben bizton várható megérkezését ezen vezérségnek alkalmazkodás végett sürgönyileg bejelenteni mélt[óztatásuk].

A kiszabott útrendet ezen vezérség szoros felelőssége alatt betartani köteleztetvén, ennek követésében legfőlebb egy nappal (későbbi, kettőzött marsokkal pótlandóval) engedheti késleltetni; a jászkun csapatok elkésése esetére mind Szolnokon a vasúton, mind tovább is oly rendelkezéseket teendvén, miszerint az elkésettek serege után menve, azt jó hamar utolérjék.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 39. Mellette Szentkirályi említett jelentése. "érkez. szept. 14. 1848. Görgei hadn. -- Zlotzkyhoz".

26.

Szolnok, 1848. szeptember 14.
Görgey István hadnagy levele
Huszka János szentesi katonai biztosnak

Huszka János szentesi katonai biztos szeptember 13-án jelentette, hogy a szeptember 8-án Szentesen át Kunszentmártonba utazott hevesi nemzetőr zászlóalj számára 300 kocsit szolgáltatott ki. Lenkey őrnagy megígérte nyugtatványozásukat, de nem tette meg. Lenkey még tovább is akarta magát szállíttatni. Ezért kéri Görgeit a hiányzó nyugtatvány pótlására.

Miután a táborbul néhány hétre kiszabott szolgálat elteltével a [tá]borbúl [sic!] hazament hevesi állandó n[emzet]ő[r]sereg a most újonnan toborzott, a háború befejezéséig táborba indulandó tiszánin[neni] önkintes mozgó nemzetőrsereggel semmi összefüggés

ben vagy gazdasági összeköttetésben nem áll: Önt pótlandó nyugtatványa ügyében csak Lenkey őrnagyhoz⁸¹ utasíthatni.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 40. Mellette Huszka jelentése.

27.

Szolnok, 1848. szeptember 14.
*Görgei értesítése Zlotzky József,
Timon Zsigmond és Görgei István, hadnagyoknak*

A f[olyó] é[v] 21. sz[ám] a[latt] kelt kineveztetése folytában ezennel tudtul adatik Önnek, hogy a f[olyó] é[v] szept[ember] 7-é 3465/n.ő. szám al[att] kelt miniszterelnöki rendeletben Önnek fizetése havi hatvan pengő forintra és egy lóadagra van határozva.

Görgey István fogalmazványa, illetve a neki szóló eredeti tisztázat. No. 41. MOL Görgey-lt./b/7. Fasc

28.

Szolnok, 1848. szeptember 15.
Görgei jelentései Batthyány Lajos miniszterelnökhöz

Batthyány Lajos miniszterelnök és István nádor szept. 13-án a következő utasítást küldték Görgeinek: "Ezennel meghagyom Önnek, saját felelőssége terhe mellett, miszerint rendeletem vettével haladéktalanul összes seregével Veszprémbe elinduljon, s magát mihelyt az abbeli rendeleteket veendi, gróf Teleki hadvezér rendeletihez alkalmazza". MOL Görgey-lt. b/11/a/2. "Reservát" A rendelet mellett Görgei 4806. szám alatt Batthyánytól egy útirendet is kapott, arról, hogy mikor, hova kell érkeznie. Az "átkelés, élelmezés és alkalmazás, úgy a tovaszállítás tekintében is a szükségeseket maga helyein megtettem". A Melczer Andor által aláírt útirend szerint az állomások a következők: Pestről érkezik: 17. Érdre, 18. Martonvásárra, 19. Velencére, 20. Székesfehérvárra, 21. Palotára, 22. Veszprém vidékére. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 33. "érkez. szept. 14. 848. – Görgei hadnagy".

a.)

F. hó 13-án 4806. szám alatt kelt rendeletére szomorú kötelességem szóval tett jelentésemet írva ismételni, miszerint e pillanatban képtelen vagyok ellenség elébe indulni, azon egyszerű oknál fogva, mivel seregem még nincs; – a harmadnap bekelt 242 főnyi szegedi első század önkintes eddig első és egyetlen a gyűlhelyen, – Szeged városa által

⁸¹ Lenkey Károly (1803-1874), nyugalmazott cs. kir. főszázados, 1848. jún. 19-től Heves megye egyik nemzetőr őrnagy, dec. 23-tól alezredes, 1849. ápr. 2-től ezredes, a 10. (Vilmos), máj. 2-től a 13. (Hunyadi) huszárezred parancsnoka, jún. végétől a X. hadtest hadosztályparancsnoka. Várfogságot szenved. Életrajzát l. Bona, 1987. 221. o. – Az általa vezetett zászlóalj ténykedésére l. Hajagos József. Heves megyei nemzetőrök részvétele a bácskai harcokban. In: Horváth László (szerk.): Mátrai tanulmányok. Gyöngyös, 1995.

egyenruházva, fegyverezve és már minden reményen fölül jól begyakorolva is, annyira, hogy az ezután beérkezendő csapatok tanításánál oktatókul fogom használni; – mely körülményt Szeged város derék szellemének méltánylatául közhírré kérem tétetni, buzdításul más, kevésbé lelkes törvényhatóságoknak, kivált Heves megyének.

No de Heves megyével is már annyira vagyok, hogy a legújabbán kivetett 600-nyi önkéntes szeptember végéig valószínűleg már kezem alá kerül.

A jászkun önkéntesek – a főkapitány jelentése szerint 500-an f. hó 23-n fognak ide Szolnokra teljesen felszerelve. sőt, táborszerrel is ellátva, bekelni.

A szinte már úton levő zempléni önkintes csapat iránt bátorlakodom szóval tett kérésemet ismételni, miszerint ha azok Pestre beérkeznének, méltóztassék őket hozzám Szolnokra utasítani; mert ha leendő seregem részletei már mielőtt kezem alá kerültek volna, elszétaraboltnak, sem azoknak használhatóságáru nem vállalhatok felelősséget, sem egyáltalán rendeltetésemnek nem tudok megfelelni.

A többi törvényhatóságoktól még több csapat nincsen hozzám hivatalosan bejelentve: minélfogva csak szeptember végére remélhetem seregemet összeszervezhetni, kérvén emiatt Miniszterelnök urat, a haza ügye és a seregemtől követelt siker érdekében, ne méltóztassék engem innen, szervezési állomásomrul elébb indítani útnak, mint seregemmel ellenség elébe becsülettel kiállani képes és késznek nyilatkozhatom, különben a siker felelősségem körén túl esik.

Eredeti sk. tisztázat. MOL ONöHt 4319. Görgey István fogalmazványa MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 45.

Baththyány. szept 16-án 3751/nő. szám alatt e jelentésre válaszul közölte, hogy "mindaddig, még a vezérlete alá rendelt önkéntes honvéd nemzetőrök Szolnokra számosabban összegyűlni nem fognak. Ön Szolnokon maradjon". MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 58. "érkez. szept. 17. 848. Görgei István hadnagy. segédtsizt. - hozzátartásul".

b.)

A mai napon [45.] szám alatt költ jelentésemben érintett szegedi század gyutacsos löfegyverekkel (Zündergewehre) van ellátva. E század állványa 242 ember. Azon kívül Szeged városa és vidéke még egy 800 főre menő önkénytes csapatot szándékozik a legközelebbi napokban ide indítani, mely csapat szinte gyutacsos löfegyverrel van felszerelve. – Kérem tehát miniszterelnök urat, méltóztatnék ezen, számra mintegy 1000 gyutacsos löfegyverekhez nekem a szükséges gyutacsos töltéseket a hadügyminisztérium által megkívántató mennyiségben utalványoztatni: annyival is inkább, mert nekem egyetlen gyutacsos töltésem sincsen.

Sk. fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 46.

Szolnok, 1848. szeptember 15. körül
Görgei őrnagy Batthyány Lajos miniszterelnök nevében.
A Szeged városához intézendő miniszterelnöki rendelet tervezete

Mindenek előtt köszönetet mondok Szeged városnak, hogy a tiszánin[neni] önk[éntes] mozgó n[emzet]ő[r]s[ereg] vezére, G[örgei] A[rtúr] őrnagy jelentése szerint első volt, mely valamennyi tiszánin[neni] t[ör]v[ény]hat[óság]ból] 242 fölruházott, fölszerelt és fegyverzett, és fegyverben már tetemes előhaladást tett önkintes századot állított be Szolnokra, a nevezett vezér parancsnoksága alá.

Midőn pedig más tiszánin[neni] t[ör]v[ény]nyhatóságok kötelességüket úgy, mint Szeged város, nem teljesítették, úgyhogy a szolnoki sereg nem megy azon számnak egy negyed-résztére sem, melyre számítottam; miután másfelől Szeged városnak csak kedvére eshetik, hogy a haza védelmére kiállított fiaik mind egy zászló és egy vezérlet alatt szálljanak síkra: ezennel rendelem, hogy a Szeged városra kivetett rendes honvéd szaporításához Szeged városra kivetett [sic!] újoncokat, kik akár toborzás, akár ezt pótló sorshúzás útján e rendeletem vételekor már ki vannak állítva, azonnal, polgári meglevő ruhában is, fegyverezve Szolnokra, G[örgei] A[rtúr] honvéd őrnagy és a tiszánin[neni] önk[éntes] mozgó n[emzet]ő[r]s[ereg] vezérének parancsnoksága alá elindítsa.

Görgey István fogalmazványa, piros ceruzával áthúzva. MOL Görgey-lt. b/9. fasc. Timon Zsigmond iratai. A 116. számú fogalmazvány hátlapján.

Szolnok, 1848. szeptember 15.
Görgei jelentése a hadügyminisztériumhoz

István nádor s királyi helytartó őfenségének f[o]lyó] hó 13-án kelt és a hadügyi miniszter hivatalos pecsétje alatt hozzám érkezett rendelete saját felelősségem terhe alatt oda utasít, hogy haladéktalanul egész sereggel Veszprémbe induljak.

Seregem osztályai azonban mindeddig még ide, Szolnokra sem érkeztek, és f[o]lyó] h[ó] vége előtt aligha is egyesülendek; miről, minthogy ez legjobb akaratom mellett, a főtérített rendelet életbe léptetését teljességgel lehetlenné teszi, a tisztelt hadügyminiszteri helyettes úrnak sietek jelentést tenni, azon hozzátétellel, hogy ezen, hatáskörömön kívül eső körülményt egyúttal a miniszterelnök úrnak is bejelentem.

Sk. fogalmazvány, Görgey István betoldásaival. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 47. "Elk. 16/9."

Szolnok, 1848. szeptember 15.
Görgei levele Szeged város közönségéhez

Pataky százados úr szóbeli jelentéséből tudtomra esett, hogy tisztelt Szeged városa már annyiszor bebizonyított hazafiúságánál fogva az ide érkezett századnál sokkal nagyobb önkényes csapatot is kiállítani hajlandó volt, és ezen hazafi szándékának kivételében egyedül az által gátoltatott, miszerint a nagyobb mennyiségű egyenruházás költségei már többször igénybe vett erejét meghaladták. -- Továbbá azt is érintette Pataky százados úr, hogy fegyver Szegeden újabb önkényes csapatok számára is készen létezik, valamint azt is, hogy Szeged városa még most is kész volna az új toborzást kezdetni és folytatni, hahogy az egyenruházási költségtől megkíméltetnek [!].

Midőn egyfelől ezen akadályt a f[olyó] h[ó] 7-én kelt miniszterelnöki rendelet következő pontjában:

"A ruházat [, amennyire a törvényhatóságok nem készítettek volna külön ruhát, csak olyan legyen, amint azt a tájék földnépe viseli, de minden ember el legyen látva egy főveggel, melynek elejére nemzeti színű rózsza, és egy fehér toll legyen alkalmazva, – 2 pár fehérruhával, egy nyakralóval, egy dolmán, átilla, újjas mellény (Spencer) vagy másnemű felső ruhával, egy posztónadrággal, egy pár csizmával, és egy rövid, a mozgásban, járásban nem gátló szürrel, köpennyel, kankóval, csuhával, vagy más, enemű ruhadarab-bal.

A poggyász vitelére egy vászonzsák, a töltények eltételére egy közönséges, minden cifraság nélküli kis bőr tarisznya alkalmazandó.

Egyszóval, az álladalmi pénztár kímélete azt kívánja, hogy minden szükségtelen cifraság és egyenlőség utáni törekvés elkerültesse, de figyelmezzen Ön arra, hogy minden ember jól és célszerűen] legyen öltözve"⁸²

elhárítva látom; másfelől a haza állapota mentül számosabb önk[életes] csapatoknak rögtöni kiállítását kívánja: kérem tisztelt Szeged városát, szíveskedjék a toborzást újra elkezdni, és beállott önkényteseket felfegyverezve haladéktalanul ide, Szolnokra már itt levő bajtársaik után indítani.

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 32. A fogalmazványban nem szereplő részt a Görgeinek szóló, Szemere által aláírt utasítás eredeti tisztázatából pótoltuk. uo. No. 29. [3465/n.5.]

⁸² A már hivatkozott, szept. 7-én kiadott "Utasítás a négy őrnagynak" című okmányból.

32.

Szolnok, 1848. szeptember 17.

Görgei nyílt rendelete Kis József tizedes számára

Kis József tizedes altiszt 4 őrvitézzel a szegedi m[ozgó] ő[nkéntes] n[emzet]ő[ri] századból ezzel kirendeltetik általam őrkíséretül a Mitterdorfer Ján[os] pesti keresk[edő] által f[o]lyó] é[v] júl[ius] 9. kelt hadügyminiszteri rendelet értelm[ében] Szegedre szállítandó löszerek mellé, helybül Szegedig; ahol a löszereknek a szállító M[itterdorfer] úrnak rendiben és intézkedése szerint történt átadása után azonnal vitézeivel ide visszatérend; a Szeged városi térparancsnokság, melynél nevezett altiszt magát jelenteni köteles, ezzel felszólíttatván hivatalosan, hogy ezen őrkíséretnek vontatókon haladéktalanul ide visszaszállítását eszközölje; valamint szinte minden más ide útba eső hatóságok felszólíttatnak, miszerint nevezett őrkíséret számára a rekvirált vontatókat az altiszt nyugtatójára minden haladék nélkül kiszolgáltatni kötelességöknek ismerjék.

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 48.

33.

Szolnok, 1848. szeptember 17.

Görgei levele a Jászkun-kerület közönségéhez

Midőn^a köztudomásra a Jászkun-kerület Verbász alá lemozdítva volt, nemzetőrei 1000 d[arab] fegyvert kaptak kezökbe, és hoztak fel az altáborból.

Miután a folyó évi augusztus 13-án és 27-én kelt miniszterelnöki fölhívásra a Jászkun-kerület a kebeléből állítandó önkéntesek számát 500-ra határozta, melyeknek fölfegyverzése után még 500 fegyver heverőben marad a tisztelt kerület szertárában; mely 500 fegyvert a haza rohanva terjedő veszedelmében a magyar függetlenség és szabadság, a magyar igazság, a magyar nemzetélet szent csatáitól elvonni nem szabad, nem lehet:

Felszólítom a tisztelt Jászkun-kerületet, miszerint ezen 500 fegyvert haladéktalanul seregeim számára ide Szolnokra szállíttatni polgári kötelességének ismerje.

És ha igaz, mit beszélnek, ha a Jászkun-kerület szíve nagyobb, mint a latolgatott szoros kötelesség, ha szíve oly nagy, mint a haza veszedelme; ha oly nagy, mint a gondolat: azalatt, hogy mások kétségbe esnek, vagy kétségkednek részünkről megmenteni a hazát mindenáron; akkor elvárom a Jászkun-kerülettől, hogy a másik 500 fegyver alá másik 500 bajnokot állítson, kik midőn a fegyvert megtartják, a Jászkun-kerület nevére, a jászkun fegyverrel megtartandják a hazát.

Akkor vezérségem alatt egy külön jászkun zászlóaljot fognék alakítani, mi az eddig följájlott 500-ból a miniszterelnöki rendelet szerint^b ki nem telik.

^a Herendi közlésében: miután

^b Herendi közlésében: értelmében

Az új 500 emberre nem kell új egyenruha, nem kell új költségbe verés. Tartsa szem előtt a kerület a 4 vezérshöz érkezett min[iszer]eln[öki] utasítást, melynél fogva a ruházat amennyiben a t[örvény]nyhatóságok - sat. – minden ember jól és célszerűen legyen öltözve.^c

Tehát 500 fegyvert vagy 500 fegyverest!

Ha oly szerencsés volnék a tisztelt kerület hazafi erényében bizalmammal meg nem csalódni, mindenek felett erély- és sietségre kérem.

Minden nap új híret hozza egy új árulásnak, elleneink egy új lépésének előre: tegyük mi is lépéseinket elhatározottan és gyorsan; csak így tudunk az ellenséggel mentül előbb szembe nézni, még mielőtt szentségtörő kezekkel a haza szíve felé nyúljon.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 50. Az eredeti tisztázat alapján közli Herendi József: A Jászkun-kerületek a szabadságharc alatt 1848- és 1849-ben. Cegléd, 1901. 52. o.

A Jászkun-kerület központi bizottmánya Görgei szept. 18-án reggel fél háromkor érkezett levelére aznap Jászberényben írott válaszában a következőket tudatta: szept. 16-án kapták Batthyány rendeletét, hogy addig is, míg az újoncállítási törvény szentesítettnek, a kerületre eső katonaságot toborzás útján állítsák ki. Még aznap intézkedtek ez ügyben. Ezért lehetetlen, hogy a Görgei által kért, a jászkun önkéntes csapat 1000 főre kiegészítéséhez szükséges önkénteseket kiállítsák. Írtak Batthyánynak, határozza meg a helyet és a biztost, ahová és akihez az újoncokat küldjék, "s így ha ön kieszközlené, hogy fogadandó újoncaink Szolnokba az Ön főparancsnoksága alá szállíttassanak: levelében közölt kívánsága önként teljesülne". Addig is elrendelték a verbászi fegyverek összeszedését, s rövidesen Szolnokra szállítják őket. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 61. "érkez. 18/9. 848. Görgei István h[adnagy], s[egéd]t[iszt]"

34.

Szolnok, 1848. szeptember 17.

Görgei rendelete Turcsányi Károly honvéd tüzemesterhez⁸³

A folyó é[v] szept[ember] 6-án 3411/n.ő. sz[ám] al[att] kelt miniszterelnöki rendelet alapján Önt ezennel n[emzet]ő[ri] hadnaggyá, a tiszáninni önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]ő[r] sereghöz a hadjárás idejére miniszterelnöki utólagos jóváhagyás reményében helyettesítem. Tiszti illetménye Önnek folyó évi szeptemb[er] 16-tól fogva járand, és havi 30 ezüst forintokban van meghatározva.

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 51.

^c Ez a bekezdés nem szerepel a Herendi által közölt szövegben.

⁸³ Turcsányi Károly már az előző napon hadnagyként írta alá a 1/2 6 fontos üteg előléptetési jegyzékét. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 52. 1848 okt.-től ennek az ún. kassai félütegnek a parancsnoka, majd egy honvéd gyalogüteg parancsnoka volt, főhadnagyi rangban.

Szolnok, 1848. szeptember 17.
Görgei levele Szolnok város főbírájához

Seregemben tegnap egy lopási eset adta magát elő, melyet törvényesen megvizsgáltatni, s a vizsgálat eredményéhez képest annak megfenyítésére katonai törvényszéket állítani akarok. Miután pedig törzsöm mellett még hadügyész sincsen: a törvényes formák megtartása végett kérem Önt, hogy a mondott bűneset haladéktalan megvizsgálására Szolnok város tiszti ügyészét hozzám azonnal kiküldeni szíveskedjék. A törvényszék se-regemből fog alakíttatni.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 54.

Hely és dátum nélkül [Szolnok, 1848. szeptember 17-18. körül]
Görgei feljegyzései

Megvásárlandó

100 darab posztó nadrág

100 - // - ujjas derék ruha

100 - // - felsőruha

100 - // - csizma

100 - // - vászonzsák podgyászra

100 - // - töltés tarisznya, kis melléktarisznyával

háromszínű szalag

fehér tollakat

30 lószerszámok

12 nyereg

Bádóg szerszámok

100 darab istráng

Mückettől szükségelt szerszámokat

37 lovat

1 bélyeget készíttetni a lovaknak

kerítő kötél

takarók más karikával

nagy fakalapács

100 darab kötél

500 srófoló

500 körömvás illesztése

rövid kardot a tüzérek számára

Kökényessi Szaniszló őrnagy, Sz[ent]tamás alatt jászkun vezérnek ajánlatára

Kapitány

Nagykun

Illésy Sándor⁸⁴

Sz[ent]tamás alatt 19-én kitüntető viseletéről ismert egyén, kiben a közvitézség bizalma összpontosul

Jászság

Hidassy Elek. Sz[ent]tamás alatt 19-én az önkénytesek elszánt vezére

Kiskun

Főhadnagy

Nagykun – Ficzek⁸⁵

Jász – Küri Lajos⁸⁶ –

Pesten megszerzendő

kupakos töltés 1000 darab fegyverre

gyutacsos

pénzt felszerelésre még 20.000

töltésládát szerezni

rövid kardot -//-

Kassa város által ide ajánlott és f. h. 9-én B. Kordon Ernő száz[ados] 34-ik sz. porosz herceg gyalog egyik zászlóalj vezére kísérlésében [!]átvenni

bádóg számok

Zemplénből jött-e jelentés?

12 példány utasítás

[itt egy sor olvashatatlan]

Jászkun

1000 tarisznyát

Drapósy ruhája

teendő

⁸⁴ Illésy (1848-49-ben Illési) Sándor (1830-1866), jogász, 1848. szept.-től a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség jászkun zászlóaljának századosa, 1849. jan. 16-tól főhadnagy, márc.-tól százados a 19. (Schwarzenberg) gyalogezred 3. zászlóaljában, majd az ebből alakult 109. honvédszászlóaljban. Júl. 11-én a komáromi csatában fogságba esik. Besorozzák. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 278. o.

⁸⁵ Ficzek János, 1848. szept.-től hadnagy a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség jászkun zászlóaljában, 1849. jan. 17-től főhadnagy, később százados a 65. honvédszászlóaljban. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 209. o.

⁸⁶ Küry (1848-49-ben Küri) Lajos (1829-1907), 1848. szept.-től hadnagy a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség jászkun zászlóaljában, 1849. jan. 17-től főhadnagy, 25-től százados a 65. honvédszászlóaljban. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 357.

Írni Pestre
Pénzelőlegezésért
Jászkun kerületnek, hogy még 300 álljon ki, ha föl sincsenek rendesen szerelve, vagy küldje a fegyvereket azonnal ide.
Újépület Zahradnitzky⁸⁷
Kovács, hogy szekeret fogadjon
12 zabláért
8 csatot
a tarisznyákat elhozni
bádóg számakért [!] értekezni
Draposynak ruhát
4 kardot és egy rojtot
a készítendő 500 tarisznyákért értekezni
onnan hazulról elhozni az oda vitteket
országos bélyeg

A "bádóg számok"-ig Görgei Artúr, a "Draposy ruhája"-ig Görgey István, onnan ismét Görgei Artúr sk. írása. MOL Görgey-lt. b/46. fasc. A kurzivált részek kihúzva.

37.

Szolnok, 1848. szeptember 18.
*Görgei levele Vladár Ferenchez, a 12. (Nádor) huszárezred főhadnagyához és jászberényi toborzóparancsnokához*⁸⁸

Draposy Imre volt Nádor-husár káplár s jelenleg 5 pengő krajcár napidíjas sérvitéz hozzám csatlakozott, magány inaskodó szolgálatba lépni akarván. Szíveskedjék tehát neki – hogy patentdíj⁸⁹ el ne veszítse – a szükséges engedelmet kiköltözésre vagy maga megadni hivatalos írásban, vagy pedig, ha ezen tárgy főhadnagy úr hatása körén netalán túl esnék, az illető polgári törvényhatóságnál mihamarább kieszközölni.

Ezen megnyerendő kiköltözései engedelmet pontosabb kézbesítés kedvéért, jó volna jelen hivatalom címe alatt ide küldetni.

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 60.

⁸⁷ Zahradnitzky Ferenc (1803-1885), cs. kir. tüzér főhadnagy, 1848. okt. 15-től honvéd tüzér százados, de rövidesen leköszön. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 739. o.

⁸⁸ Vladár Ferenc (1808-1884), cs. kir. 1848. okt.-tól honvéd huszár főhadnagy, nov. 25-től alszázados, dec. 16-tól fős százados a jászberényi főhadfogadónál. 1849. jan. 22-én átszökik a cs. kir. csapatokhoz. Nyugalmozott cs. kir. őrnagyként hal meg. Életrajzát l. *Bona*, 1988. 737-738. o.

⁸⁹ nyugdíját

38.

Szolnok, 1848. szeptember 18.

Görgei előterjesztése Batthyány Lajos miniszterelnökhöz

Kökényessi Szaniszló Nádor-huszárezred kapitány és a verbászi táborba, tehát ellenség előtt volt ideiglenes jászkun vezér őrnagyi ranggal, jelenleg az új nemzetőrségi önkéntesek kiállításánál, tiszta lelkes hazafi érzelmétől ösztönözve újra állott ki a jászkun önkéntesek vezéréül, legelső megjelenvén a szervezési helyen, Szolnokon.

Serege, tisztjei oly bizalommal viseltetnek iránta, hogy azok lelkesedésökre nézve nagyon ártalmas lenne, ha nevezett Kökényessi Szaniszló ideiglenes őrnagy úr hivatalában meg nem erősítették:

Bátorkodom tehát hazánk megmentése érdekében kérni Miniszterelnök urat, méltóztatnék ötet valódi őrnagynak kinevezni, mégpedig azon biztosítékkal, hogy a háború bevégeztével az állandó őrsereghöz áttétetnék.

Eredeti sk. tisztázat. MOL ONöHt 3855. No. 40. "érk. szept. 18. – Kinevezendő". Sk. fogalmazványa: MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 79. A 40. szám a fogalmazványon áthúzva. A 40. iktatószám alatt egy szeptember 14-i irat fogalmazványa található. A 79. számú fogalmazvány dátuma szeptember 21.

39.

Pest, 1848. szeptember 18.

Batthyány Lajos miniszterelnök utasítása a hadügyminisztériumnak

A tizáninnyi mozgó önk[éntes] n[emzet]ő[r]sereg felszerelése érdekében Görgei Artúr őrnagy nyugtájára azonnal 15.000, azaz tizenötezer darab éles töltés kupakos belga fegyverekre (belgische Kapselgewehre) adassék ki, miszerint a hadügyminisztérium a kellő intézkedéseket tenni szíveskedjék.

Görgei sk. fogalmazványa. MOL ONöHt 3845.

40.

Szolnok, 1848. szeptember 19.

Görgei levele Abaúj megye közönségéhez

F[olyó] hó 16-áról kelt jelentése⁹⁰ folytán sietek a tisztelt megye közönségét arra szólítani föl, hogy a bejelentett 160 önkéntest a szó valódi értelmében haladéktalanul felszerelni, és ide gyorsított [menetben] útnak indítani méltóztatassék. A gyertya illetőleg,

⁹⁰ L. a szept. 9-i körlevélnél, 15. dokumentum.

valószínű előttem, hogy Abaúj megyének csak lesz 160 kész lőfegyver rendelkezésre, – melyet hazánk jelen végveszélyezett állapotában nem lehet, nem szabad a honvédelemtil ott, ahol az rögtön szükséges, elvonni. Ha azonban ellenkezőleg volna: miután most mindenek előtt ember kell ide, az pedig haladék nélkül: méltóztassék az egyébkint fölszerelt 160 önkintest inkább ma fegyvertelenül elküldeni, mint holnap fegyveresen.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 65.

41.

Szolnok, 1848. szeptember 19.
Görgei István hadnagy, segédtsízt nyugtája

Tiszáninneri kerület mozgó nemzetőrök pénztári hivatala

848. szept. hó pénzbeli illetmény 18-tól 20-ig

Ellennyugtatvány

132 f[orin]t 24 kr[ajcár] azaz! százharminckét forint 24 kr[ajcár]rul

Mely összevág a Tiszáninneri kerület mozgó nemzetőrség pénztárábul a jász s nagykun önkéntesek részére a fent kitett időre készpénzbe valóssággal kiadatott. Szolnok, szeptember 19-én 848.

Görgei István hadnagy vezéri segédtsízt

Eredeti tisztázat. MOL H 83. Számadások. 6. doboz. 8. tétel. A tiszáninneri önkéntes nemzetőrség számadásai.

42.

Szolnok, 1848. szeptember 20.
Görgei levele Torna megye közönségéhez

A tisztelt megye bizottmányának f[olyó] e[sztendő] szept. 14-kérül kelt bizonyítványában nekem hivatal[osan] bemutatott tornai önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]ő[r] tüzér Mezei Adolftól értesültem, hogy a t[isztelt] Megye 400 önkintest állított, azoknak ruháztatásán éppen most munkálódik, és csak a fölfegyverzés haladéka által gátoltatik azoknak hamarabb ide szállításában.

Az értesülés nem hivatalos: de az időjárás nem olyan, hogy ezen fönnakadozni szabadjon.

Én sietek a t[isztelt] megyét ezen 400 önkintesnek mindenek felett gyors, és haladékot nem szenvedő ideszállítására felszólítani.

Ám küldjék fegyver nélkül, kinek kész fegyvert nem tudnak kezébe adni. Gondoskodni fogok a hiány pótlásáról.

De a többi fölszerelés alól ne húzza ki magát a tisztelt megye, mert azt is az állodalomnak nyakába keríteni most képtelenség. Legyenek öszre és télre számítva célszerűen öltözve, ha nem is egyenruhába; legyen mindeniknek egy bőr tokmánya (patrontas) [!] és a holmira való vászonzsák. – Vagy ha akár a ruha, akár a tokmány e fölszólításom vételénél még kész nem lenne: a haza veszedelmére kérem a [tiszte]l]t] megyét: adja a még kiállítandó ruhák és tokmányok árát készpénzül a vezető tiszt kezébe, és küldje el a lelkes csapatot azonnal és gyorsított útnak [!] ide, nehogy elkésve, egész seregemet késleltesse a haza komoly szolgálatában. Én itt nem több költséggel fogom a hiányzó fölszerelést eszközölni, mint Önök ottan, – és a közbeni időnek gyakorlatra használásával.

Mutassa meg Torna m[egye], hogy erélyesebb más tiszai megyéknél, kiknek hanyagságát reakcionárius rokonszenvekből magyarázni lehet, de menteni nem!

Útírendnek nem Pestet ajánlom, hanem Kövesdötül⁹¹ egyenesen Szolnokba.

Amint a csapat ide megérkezik fölszerelve, vagy fölszerelésre való pénzzel ellátva: azonnal az állodalom díjazandja őket.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-It. b/7. fasc. No. 70.

43.

Hely és dátum nélkül [Szolnok, 1848. szeptember 20. körül]

Görgei vegyes feljegyzései

1. Főtiszti rangjegyzék
 2. Altiszti jegyzék, hivatal szerint, azaz az őrmestereket magán és az altiszteket magán
 3. *Napi események könyve*
 4. Vezénylő lajstrom (Kommandirliste) a főtisztekről külön, az altiszte- és őrvitézekről általánosan, ezek osztagonként [vetetnek föl] vezényeltetnek
 5. Leltár (repertorium) az időnkénti beadványokról
 6. Állványkimutatás (Standesausweis) osztagonként összesen
 7. *Irattár*
 8. *Parancskönyv*
 9. Kinevezések jegyzéke következő rovatokkal
- hivatal
neve a kinevezettnak
Mikor neveztetett ki
Ki által
Mikor erősített meg
Változások

⁹¹ Mezőkövesdtől

Turcsányi: a szegedi káplárok tüzer fizetése?

Kökényessi: a szolnokiakat átvenni és a szegediekbe sorozni

A szolnoki ügyészek napidíj?

A szegedi tüzerek szept. 20-ig fizetvék

7680 vaktöltés

Itt maradunk-e? v[agy] sem? - kotlék⁹², puskapor iránt elmenjen-e?

[Hevesi] Szolnokiak besorozásával (30 fegyver) két századot és P[ataky] J[ános] százados

A vonalig Görgei Artúr, onnan Görgey István sk. írása. MOL Görgey-lt. b/46. fasc. A kurzi-vált részek kihúзва

44.

Szolnok, 1848. szeptember 21.

Görgei levele a Jászkun-kerület közönségéhez

F[o]lyó] hó 18-káról kelt hivatalos levele tartalmához képest a verbászi maradék 500 fegyvernek ide küldetését percenként várom.⁹³

Azonban a fegyverhöz töltés is kell, és a töltéshöz kivált lökupak (Kapsel).

Bementem tehát Pestre, hogy azt kiszerezek. És kaptam is kupak alá való töltéseket; a kupakra azonban a' volt a válasz, hogy nincs már; hogy azonban van a Jászkun-kerületben, melynek nemzetőrei az altáborban mindenik puskához 300, és így 1000 fegyverhöz 300.000 d[ara]b lökupakot szedtek.

Ezen tetemes mennyiségű lökupak behajtására utasítva, melynek fogytig fölhasználása kevés hét alatt a legbűnösbb lelkiismeretlenség mellett is képtelenség lenne; hivatalosan fölkérem a tiszt[elt] kerületet, hogy ama roppant mennyiségből fönnmaradt lökupakszámot nekem a fegyverekkel együtt kezemhez szolgáltatassa, a 300.000-ból hiányzó fogyatéket pontosan kimutatván.

A lökupak körül a legnagyobb lelkiismeretesség szükséges; annak könnyelmű elvesztegetése valóságos bűn haza és király, a trón védelme és önvédelmünk ellen; mert új lökupakot most külföldről nem szállíthatni hazánkba, és lökupak nélkül biztos löfegyvereink kaszánál vagy dzsidánál alábbvalóvá törpülnek.

A kiskunokat gyors bekelésre kérem szólítani.

Balajthy Vendel kiskun ker[ületi] kapitányt pedig azon 300.000 lökupak 3/4 részének tüsténti beküldésére, mely Hidassy százados szerint nála létezik.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 72. "sürgöny"

⁹² három lábon álló bogrács

⁹³ Ismertetését l. a 33. dokumentumnál.

A Jászkun-kerület központi bizottmánya szept. 22-én Jászberényben válaszolt Görgei éjjel vett sürgönyére: Nem tudják, hogy a jászkun nemzetőrség mennyi lökupaot vett át és hova tette, csak azt, hogy a megmaradt 20.000 gyutacs Balajthy Vendel kiskun kapitánynál van. Utasították Balajthyt a 20.000 gyutacs Szolnokra küldésére. Az 500 puska beszedését és Szolnokra szállítását szintén meghagyták a kerületi kapitányoknak. Mellette a szept. 9-i kisgyűlési jegyzőkönyv kivonata No. 1575. Forster Ernő, a jászkun nemzetőrökkel a táborban volt őrnagy tudósítja a kerületet, hogy 1. Az 1000 puskát átvevők nevei a századosoknál vannak feljegyezve. 2. 20.000 gyutacsot átadott Balajthynak. A Pest vármegyétől átvett 20 font apró golyó és 4000 éles töltés elfogyott Szenttamásnál, a maradék Balajthynál van. A kerület utasítja a kapitányokat a puszkák beszedésére, Balajthyt a lőszer Szolnokra szállítására. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 90. "érkezett szept. 23. 848. – Köves"

45.

Szolnok, 1848. szeptember 21.

Görgei Artúr őrnagy levele Heves megye közönségének

Seregem tüzér-, hidász- és utászkarának számára szükséges 250 rövid kard iránt a minisztériumhoz fordulván: h[ivata]ll[o]san adatott tudtomra, hogy Pesten ily rövid kard nincs, Heves megyének azonban van. Én ezért a tisztelt megyét h[ivata]ll[o]san kérem fel, hogy azon rövid kardokból, melyekkel a Heves megyei állandó nemzetőrsereg az altáborban volt felszerelve, 250 darabot szíjastól együtt időhaladék nélkül kezemhez juttasson.

A tüzérnek, hidásznak és utásznak a rövid kard egyetlen fegyvere, a haza, a magyar korona jogai és nemzeti önállóságunk legterhesebb szolgálatában, ágyú körül, híd- és útkészítésnél.

A mi a 250 darabon fölül van a tisztelt megyének ily rövid kardból készlete, azt is kérem avégre nekem megküldetni, hogy az ily rövid kardokban nagy hiányt szenvedő rendszer honvéd tüzérség felszerelésére haladék nélkül a minisztérium kezéhez juttassam.

Néhány helység a megye kebeléből a rá kivetett önkénteseket egy ingbe-gatyába küldte be hozzám, s midőn így pörén, minden nélkül elfogadni nem akartam, azt mondták, hogy a ruháztatásra nem kaptak parancsot a megyétől.

Hivatkozom az e sereg alapját tevő rendeletekre, melyek a hatóságoknak ruházást és fegyverzést hagynak meg, és nem tudom menteni Heves megyének hanyagságát.

Ha a Heves megyei állandó nemzetőrség oly gyáva, a maga soraiból ki nem állíthatni a vész pillanatában a magyar haza, a magyar korona és önfönállásunk védelmére önkénteseket, és ha e gyávaságot nem meri bevallani, mondván szemébe az országnak, "mi nem állunk ki a háború végeig" – ha gyávaságát sorain kívül toborzott önkéntesekkel akarja takarni, kik az ő képét viseljük és az ő nevének szerezzenek meg nem érdemlett becsületet a csatatéren: legalább ruházza fel őket ezen Heves megyei állandó nemzetőrség. Ez a legkevesebb, mit kívánni lehet. A fegyverbeni hiányt, amennyiben a megye pótolni nem tudná, részben pótolni fogom én, de ha a ruházatról is álladalmi költségen én volnék fölhatalmazva, akkor nem szorulnék Heves megyének hévtelen segélyére, hanem toborzást nyitottam volna, amint Szolnokba érkezém, és szeptember 3-tól fogva fogadom

– egyes ember létemre is 3 annyit állítottam volna ki, mint amennyit Heves megye október 11-éig ígér netalán mégis kiállítani [megígért].

Én meleg, téli célszerű, bár nem új, bár nem egyforma – ruházat nélkül a helységek önkénteseit el nem fogadhatom.

És ez az, mit én Szolnok város bírójának mondtam, nem vettem át az önkénteseket, mert ruhátlanok voltak, és nem azért, mert nem nemzetőrök. Ez legyen melleleg megjegyezve a megye első alispánjának 724. sz[ám] alatt f. hó 15-ről kelt felszólítására.⁹⁴

Méltóztassék rögtön intézkedni, hogy az önkéntesek ruházva adassanak nekem által.

Fejtsen ki Heves megye e végső pillanatokban némi erélyt, ragadja meg az alkalmat a fõnt igénylett 250 rövid kard és a ruházás körüli sürgönyös intézkedéssel, feledtetni, részben legalább, semmi körülménnyel nem menthető eddigi hanyagságát az önkéntes mozgó nemzetőrsereg felszerelése körül, melyért a nemzet köszönetére sem a hivatalos organumok, sem a nyilván útján számot Heves megye nem tarthat.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. No. 73. Másolat az eredeti tisztázatról. MOL H 2. Kossuth Polizei Akten 119. Ennek alapján közli Steier I. 29-31. o. Heves megye felterjesztését I. a másolat mellett, közli Steier uo. 32. o.

Görgei levelét a megye szeptember 27-i közgyűlése tárgyalta. Nyomban fel is írt Batthyány miniszterelnöknek, egyetlen bonyolult körmondatba foglalva az őrnagy "neveletlen durva kifejezésekkel teli" levele keltette felháborodását. A beadvány szerint Görgei megfélekedett "egy megyei testület irányában tartozó tiszteletről", s azt olyan kifejezésekkel illette, "melyeket honvédi őrnagytól, de még egy régibb idomú fekete-sárga sinoros seregbeli tizedestől is várni alig lehet". Ezért a megye kérte Batthyányt, hogy önkénteseit "egy gyengédebb érzésű, s emberibb bánásmódú őrnagy parancsnoksága alá állítsa", s a neveletlen őrnagy elmozdítása által szolgáltatson elégtételt "a Megye megsértett testületének". A levelet okt. 2-án az OHB kapta meg, s ad acta tette.

46.

Szolnok, 1848. szeptember 21.

Görgei levele Balajthy Vendel kiskun kerületi kapitányhoz

A Jászkun-kerület által a tiszáninneri önk[éntes] mozgó n[emzet]ő[r] seregbe állított 500 ember közül eddig csak a nagykunok és jászok érkeztek meg, a kiskunokról mind- eddig csak annyit tudok a jászkun kerületi főkapitány Sz[ent]királyi Móric hivat[alos] jelentéséből, hogy ők is f[olyó] hó 17-én voltak Dorozsmáruul elindulandók.⁹⁵

Ma van szept[ember] 21-ke délután, és a kiskunok még sincsenek itt.

⁹⁴ Blaskovics Gyula első alispán közölte Görgeivel: Szolnok város bírója szept. 11-én panaszt tett, hogy Görgei az aug. 13-i, 782/ME rendelet értelmében toborzás útján kiállított 40 önkéntest nem fogadta el, mivel azok nem nemzetőrök. Miután "a hon veszélyben s védőre mielőbb szüksége van", s a szept. 7-i, 6017. számú hadügyminiszteri rendelet értelmében az önkéntesek toborzás útján is kiállíthatók, kérte Görgeit az önkéntesek elfogadására és besorolására. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 71. [áthúzva: 66., 70.] "érkez. szept. 20. 848. Görgei István hadnagy. segéd – irattár"

⁹⁵ Ismertetését I. a 25. dokumentumnál.

Fölvívom kegyedet, hogyha még e levél vételekor is Dorozsmán vesztegelne a csapat, azokat azonnal kettőzött gyorsasággal ide útnak indítani lelkiismereti szoros kötelességnek tartsa.

Hidassy jász századostól esett tudtomra, hogy a verbászi táborban a jászkun nemzetőrségnek 1000 d[a]r[a]b fegyverhöz kiosztott 300.000 lökupak (Kapsel) mennyiségéből 3/4 rész tartalék Ön kezénél létezik letéve.

Midőn a lökupak nélküli jászkun fegyverek számára tegnapelőtt Pesten a minisztériumnál kellő mennyiségű, és azon fegyverhöz illő lökupákat szorgalmaznék, válaszul azt nyertem, hogy az enemű lökupak tartalék Pesten végképp elfogyott; azonban a jászkun kerület nemzetőrségénél maradványos lökupakmennyiségre utaltattam, ugyanarra, mely Ön kezénél létezik.

Kérem ezért akár az Ön kezénél, akár másutt a kiskun kerületben létező minden lökupaktartaléknak haladéktalanul kezemhez juttatására. – E felszólításom pontos teljesítésére annyival biztosabban számolok, minthogy lökupak nélkül mind a jász, mind a nagykun, mind a kiskun önkéntesek legjobb fegyverei is alábbvalóvá törpülnek a kaszánál.

Egyidőben a Jászkun-kerület középponti hatóságának is írtam a lökupak-ügyben.

Görgey István fogalmazványa. No. 75. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. "sürgöny".

47.

Szolnok, 1848. szeptember 21.

Görgei jelentése Batthyány Lajos miniszterelnökhöz

Batthyány miniszterelnök szept. 19-én 1222/k.m. szám alatt közölte Görgeivel, hogy mind taktikai, mind élelmezési okokból fontos, hogy a hadügyminisztérium a sereg erejéről értesülve legyen; "mégis nem kis megütközéssel kell tapasztalnom, hogy ez ideig még ereje s elhelyezése kimutatása meg nem érkeztek". Ezért meghagyja, hogy az utasítás vétele után azonnal küldje be serege erejének kimutatását, s valahányszor serege gyarapszik vagy elszállítás által fogy, illetve ha valamely sereget útnak indítani szándékozik, küldjön róla tudósítást. Az azonnali intézkedést igénylő jelentéseket küldje meg a nádornak is, "ki a főparancsnokságot magára vállalta, s ki mellett Móga és Holsche tábornagyok is működnek". MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 76. "érkezett Szolnokon szept. 21-én 1848. – Görgei őrnagy – Sürgős"

F[o]lyó h[ó] [19-én kelt]^a 1222/k.m. számú hadügyminisztériumi fogalmazatú, de miniszterelnöki aláírással ellátott rendeletre válaszólag ismétlem f[o]lyó h[ó] 15-érül 45-dik szám alatt a miniszterelnök úrnak, 47. sz[ám] al[att] pedig a hadügyminisztériumnak tett jelentésemet⁹⁶, miszerint seregem ereje mindeddig csak egy 242 főnyi, itt helyben szállásoló szegedi századból áll [melyet honunk városai közt leglelkesültebbek egyike, ti. Szeged városa egészen felszerelve, fegyverezve s már nagyobbbrészt be is tanítva ide el-

^a A dátum kimaradt a szövegből

⁹⁶ L. a 30. számú dokumentumokat.

küldött]; ismétlem ezt ezennel azon hozzáadással, hogy seregem ereje új sereggeli szaporodását azonnal be fogom körülményesen jelenteni.

Ami pedig azt illeti, hogy a Jászkun-kerületbeliek alakulófélben vannak, a Heves megyebbeliek még csak akarnak alakulni: ezek nem bevégzett tények; s hogy továbbá Kassa városa 6 lovat ajándékozott az ágyúfogatokhoz és 15 reményteljes fiatalembert küldött ide ágyúsoknak, 3 pedig az utász - hidászkarhoz; ezek mind oly csekély tárgyak, hogy azokról hivatalos jelentést tenni tisztelt Miniszterelnök úrnak igénytelen nézetem szerint sem feladatom, sem tisztelt Miniszterelnök úr rendeleteinek értelme nem lehet.

Sk. fogalmazvány, Görgey István betoldásaival. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 76.

48.

Szolnok, 1848. szeptember 21.

Görgei levele a Kossuth Hírlapja szerkesztőségének⁹⁷

Kedves kötelességemnek ismerem tudatni a hazával, hogy Szeged város volt az, mely a rám ruházott tiszáninneri önkénytes mozgó nemzetőrseregi vezérség alá első küldött 242 főnyi, egyenruházott, fölszerelt és -fegyverzett önkintes csapatot, első valamennyi tiszáninneri törvényhatóság közül, első a tetemes távolság dacára; és oly lelkes csapatot küldött, mely [egyfelől legnagyobb részét ép, derék, erőteljes ifjakból állván, másfelől] megérkeztek a fegyverfogásban és mozdulatokban már váratlan készültséget hozott magával, mely Pataky századosnak és derék tisztársainak becsületére válik.

Szeged után Kassa város tarthat legközelebb igényt a közméltánylathoz, 15 teljesen fölruházott és fölszerelt tüzért és 3 hidászt küldött; és egy ágyúhoz 6 lovat. A ló jó és erőteljes; a tüzérek pedig értelmes és lelkesült ifjak, kik [oly] hó 17-én este Szolnokra beérkezvén, négy honvédtüzér keze alatt rossz időjárás dacára is ma, szept[ember] 21-éig már annyira betanultak új foglalkozásokba, hogy ezentúl újabb újonctüzérek tanítására fognak használtatni. Hogy ily ügyes^a embereket állított ki, ebben áll Kassa város érdeme^b. – Szolgáljon e kevés szó méltánylatom kifejezésül a nevezett két város iránt, szolgáljon egyúttal ösztönül a lelketlenebb hatóságoknak.

[Ezeknek nagy tetteiről ezúttal még hallgatok. Lesz a magyarnak tán ezentúl is még históriája; ehhez majd irattárom is fog néhány *lelkesítő, de fájdalom! sok, igen sok leverő* adattal járulhatni. Most csak ennyit: Heves megye mai napig 46 önkintest állított ruházva, de fegyver nélkül kezem alá.]

Heves megyében az egy Fehér Lajos ajándékozott 1 lovat.

Halasi Kázmér szolnoki jár[ási] szolgabírónak el nem mulaszthatom erélyes segítségért köszönetet mondani.

⁹⁷ A Kossuth Hírlapja helyett eredetileg a Közlöny szerepelt.

^a A fogalmazványban: képes

^b A fogalmazványban: szolgálatának nagysága

Kossuth Hirlapja, 1848. szeptember 26. 75. szám. 343. o. Az utolsó két bekezdés kivételével közli Reizner János: *A régi Szeged. I. A negyvenes évek és a forradalom napjai Szegeden. Szeged, 1884. 267. o. Csak az első bekezdést közli úo.: Szeged története. II. k. Szeged, 1899. 103. o. Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 77. (Az utolsó két bekezdés kivételével.) A kihúzott részben kurzívvá szedett szöveg Görgei sk. betoldása. "elk[üldetett] 22/9. 848." Oldalán ceruzával:*

Heves	66
Szeged	32
Kassa	53
Abauj	65, 55
Sáros	64, 56
Borsod	62
Jászkun	57, 59
Szepes XVI	42

49.

Szolnok, 1848. szeptember 22.
Görgei levele Szolnok város főbírójának

Draposy Imre seregembeli porkoláb mellé közfogháznak egy két szobából álló lakás szükséges, mely szobák egyike egy nyoszolyával, melyben szalmazsák legyen, egy asztal- és egy paddal elláttassék, a másik szoba pedig csak egy közönséges deszkaheverővel (Pritschen). A fogház, közelség tekintetébül, a főpiac körül rendeltessék.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 81.

50.

Szolnok, 1848. szeptember 22.
Görgei jelentése Batthyány Lajos miniszterelnökhöz

Batthyány szept. 21-én 1240/kmo. számú rendeletében tudatta Görgeivel: a körülmények úgy kívánják, hogy seregével Pesten megjelenjen, s haladéktalanul Fehérvárra induljon. Ezért "seregét minél előbb összeszedve, ide iparkodjék, a Szolnokon [!] útban lévő sereget pedig utasítsa oda, hogy azok most már ne Szolnokon, hanem önnek utána Pestre vagy Fehérvárra siessenek". Pestre érkezése előtt küldjön tudósítást, mikor érkezik. Csak a legszükségesebbeket hozza, "nehogy a sok teher, málna s szekerek valóságos hadi akadályokká váljanak. Zabolcs [sic!] megye önkénteseit ide rendelem Pestre, időnyeres tekintetéből". Pestig vasúton jöjjön. Batthyány aláírása után utóirat: "A gróf miniszterelnök azt kívánja, hogy a holnap reggel beérkező trainnel a felelet bejöjjön. – Szabó [Imre]" MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 84. "érk. Szolnok, szept. 22-én 848. Görgei Art. őrnagy".

F[olyó] h[ó] 21-én K.M./1240. sz[ám] alatt költ és sürgöny által ma reggel 9 órakor, tehát a reggeli vasútvonat indulta után vett miniszterelnöki rendeletre válaszolólag jelen-

tem, hogy seregem kiegészítő részei az illető hatóságok hivatalos jelentései szerint következők:

1. Abaúj	160
2. Sáros	75
3. Heves megye	600
4. Jászkun-kerület	550
5. Szeged város önkéntesei	242
6. összesen	1627
7. és egy fél ágyútelep.	

Ezek közül az 1-dik szám alatti még csak ajánlva van.

a 2-dik szám alatti úton ide

a 3-dik sz[ám] alatti október 1-éig alakuland –

a 4-dik sz[ám] alatti már most is alakul és 4-5 nap alatt lesz készen és csak

az 5. szám alatti van oly állapotban, hogy azonnal útnak indítható akármelyik ellenség elé, száma körülbelül 200-ra [rúg].

Méltóztassék abból kivenni Miniszterelnök úr, hogy teljességgel mód nincsen, miszerint én seregemet fentérintett rendelete értelmében azonnal összeszedjem, és a táborba szálljak: sőt, meggyőződésem az, hogy seregem szervezésének okvetlenül itt, Szolnokon kell bevégeződnie következő okoknál fogva:

1. Mindazon költséges megrendelések, melyek egy sereg szervezésének csak lehetőségét is föltételezik, itt rögtön félbeszakítandók lennének, csakhogy más helyen új idő- és költségvesztéssel folyamatba tétessenek.

2. Szolnok fekvésénél és vasútnál fogva a legkedvezőbb pont egy nyers sereg szervezésére.

3. Fél holnapi levelezés és sürgönyözés kellett arra, hogy csak a hevesi, sárosi és abaúji kontingens ide, Szolnokba elinduljon; ha most a nagy nehezen fölvelt iránytól eltérés parancsoltatik, a minden fegyelem és életrevaló vezérelt nélkül érkező csapatok igen káros zavarba jönnek; a törvényhatóságok pedig új ürügyöt nyernek, mellyel mulasztásaikat mentsék; amint eddig is untalan azzal mentekeztek, hogy az egymással ellenkező miniszteriális rendeletek okai minden késedelemnek.

Sk. fogalmazvány. Az utolsó három bekezdés Görgey István fogalmazványára. MOL Görgey-It. b/7. fasc. No. 84.

51.

Szolnok, 1848. szeptember 23.

Görgei rendelete

a.) *Duschek Ferdinánd főhadnagyhoz*⁹⁸

b.) *Staint Károly hadnagyhoz*

c.) *Kőszegi József alorvoshoz*

a-b.)

A folyó év szept[ember] 6-án 3411/n.ő. sz[ám] al[att] kelt miniszterelnöki rendelet alapján Önt ezennel nemzetőr főhadnaggyá, a tiszáninneri önkéntes mozgó nemzetőr sereghez a hadjárás idejére miniszterelnöki utólagos jóváhagyás reményében helyettesítem. Tiszti illetménye Önnek folyó év szeptember hava 23-tól fogva járand, és havi

a.) 40

b.) 30

a-b.)

ezüst forintokban van meghatározva.

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 86-87.

c.)

A folyó év szeptemb[er] 6-án 3411/n.ő. sz[ám] alatt kelt miniszterelnöki rendelet alapján Önt ezennel alorvossá a tiszáninneri önkéntes nemzetőrsereghez a hadjárás üdejére miniszterelnöki utólagos jóváhagyás reményében helyettesítem. Alorvosi illetménye Önnek folyó év szeptember hava [üres]-től fogva járand, és havi 30 ezüst forintokban van meghatározva.

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 88.

52.

Szolnok, 1848. szeptember 23.

Görgei jelentése *Batthyány Lajos miniszterelnökhöz*

A sereg felszerelésére utalványoztatott nékem 20.000 ezüst forint, amelyből én mindekkoráig az összegyülekezett sereget zsolddal is elláttam; most minekutána a sereg annyira szaporodott, hogy abból egy tökéletes zászlóalj alakíttathatik; bátorkodom úgy a szeptemberi, mint az októberi mindössze is 12.000-re rúgó pénzmennyiség utalványozását az ide mellékelt pénzszükségletek szerént az említett hónapokra magamnak kikérni, hogy a sereget a megkívántató pénzmennyiséggel akadály nélkül elláthassam. Annyival is

⁹⁸ Duschek Ferdinánd (1816-?), kilépett cs. kir. hadapród, szept. 23-tól nemzetőr főhadnagy a tiszáninneri önkéntes mozgó nemzetőrségnél, okt. 1-től a 13. honvédzászlóalj századosa, 1849. jan. 30-tól a 18. honvédzászlóalj őrnagya. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 139. és 410. o.

inkább kérem azt, mivel a fenn nevezett sereg felszerelésére utalványozott 20.000 forint ugyanazon cél elérésére nehezen leszen elegendő.

3 717

7 659

11 376

12 000

Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 91. Ugyanezen a lapon a kihúzott, azonos tartalmú, 89. számú fogalmazvány.

53.

Szolnok, 1848. szeptember 24.

Görgei jelentése Batthyány Lajos miniszterelnökhöz

Batthyány szept. 23-án "a legkomolyabb felelősség terhe alatt" utasította Görgeit, hogy minden mozgósítható seregével, ágyúival és ágyúslovaival másnap Pesten át Soroksárra induljon, s megérkezése után jelentkezzen nála. Emellett hagyjon Szolnokon "egy értelmes tisztet", aki a beérkező csapatokat Görgei serege után küldi.⁹⁹

F[olyó] hó 23-án 742/E. sz[ám] al[att] kelt miniszterelnöki rendeletre jelentem, hogy^a egész diszponibilis sereggemmel – számra mintegy ezeren – még ma leszek Pesten, és vagy a vasút udvarán várok további miniszterelnöki rendelést; vagy pedig, ha ilyet ott nem találnék, seregemet az Újépület udvarába viendem, magam pedig személyesen fogok megjelenni Miniszterelnök úrnál.

A fél ágyútelepet (4 ágyú, négy társzekér, lóval és emberrel fölszerelve) szinte magammal hozom.

A bekelés óráját előre azért nem tűzhetem ki, mert nem tudom, mikor fogom a nyakra-főre sietett fölszerelést befejezhetni.

Seregem poggyásza vitelére egy poggyász szekér szolgál; mihöz képest a vontatók^c kellék 9 fogat.¹⁰⁰

Értelmes tisztnek nagy hiányában lévén, azokat pedig, kik vannak, itt, seregem hirtelen összeszedésére^b szükségelvén: kérem Miniszterelnök urat, méltóztatnék rendelést tétetni, hogy utam folytatásában előfogatok^c hiánya miatt meg ne akadályoztassam, minthogy az

⁹⁹ Közli Görgey - Katona 143. o.

^a A fogalmazványban ezután: én ma

¹⁰⁰ A 4 löveg, a 4 löszerszekér és az 1 társzekér. (Katona Tamás jegyzete)

^b A fogalmazványban: fölszerelésére

^c A fogalmazványban: vontatók

ágyútelepemhöz bevásárolt lovak még azokba befogva nem voltak, s én eszerint bizonyosan nem is tudhatom, nem fog-e velök baj és fönnakadás lenni.^d

Görgey István sk. tisztázata. MOL H 82. Hadügyminisztérium. Biztossági (polgári-gazdászati) osztály. 1848-51-353. Fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 92. Ennek alapján közli Görgey - Katona 145. o. A kövérrel szedett részek eltérnek a fogalmazvány szövegétől.

54.

Szolnok, 1848. szeptember 24., reggel fél 8.

Görgei rendelete a magyar középponti vasút szolnoki hivatalához

Nekem ma azonnal egész rendbeszedett sereggel Pestre kellvén menni:

1-ször amennyiben a minisztérium még ilyen rendelést nem tett volna, én rendelem ezennel, hogy egy külön vonat – mely seregemet Pestre viend[i], azonnal most kezdessék fűtteni, és készen várjon.

2-szor lesz körülbelől 1000 ember 40 ló és 9 szekér szállítandó

Ezen hivatalos fölszólításom az állodalomnak teendő beszámítás alapjául szolgál.

Görgey István fogalmazványa. No. 93. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. Közli Görgey-Katona 146. o.

55.

Pest, 1848. szeptember 25.

Görgei rendelete a ceglédi önkéntes mozgó nemzetőrcsapat vezérletéhez

A [folyó] e[sztendő] szept[ember] 24. 750/E sz[ám] alatt kelt min[iszter]elnöki rendeletben Csepel sziget hadi parancsnokává neveztetvén¹⁰¹, egyúttal arra is fölhatalmaztatam, hogy a ceglédi önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]ő[r]csapatot is a nevezett sziget védse-regébe sorozzam.

Mihöz képest a ceglédi önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]ő[r]csapat vezérletének ezennel meghagyom, hogy a legkomolyabb felelősség terhe alatt azonnal Pestről gőzhajón vagy másként Ercsénybe¹⁰² induljon, mihelyt Görgey István hadnagy és segédtszem által reá felszólíttatni fog.

Görgey István fogalmazványa. No. 95. MOL Görgey-lt. b/7. fasc.

^d A fogalmazványban a levél így ér véget: "hiányt ne szenvedjen. – A sereg poggyásza vitelére egy társzeker szolgál, mihez képest a vontatók 9 fogatot teendének, miután az ágyúhoz vásárolt 40 ló még nem volt beléjük fogva, és így nem tudhatom, nem fognak-e az úton bajt és gátoltatást tenni".

¹⁰¹ Közli Görgey - Katona 148. o. Az iratot Görgey sk. fogalmazta. MOL OHB 1848:750.

¹⁰² Ercsibe

Szolnok, [Pest] 1848. szeptember 25.
*Görgei rendeletei Timon Zsigmond századosnak*¹⁰³

a.)

Timon Zsigmond százados és az éppen alakuló hevesi önkintes n[emzet]ő[r] zászlóalj ideigl[enes] parancsnokának

Szolnokon

Ön ezen parancsom vételével azonnal átveendi a nevezett parancsnokságot. a fő tárgyak, melyekre Ön ezen hivatalánál fogva vigyázand, következők:

1. Heves m[egye] helységeitül csak tökéletesen felruházott önkintes nemzetőröket veend át.

2. A még jelenleg ruhátlanok számára rendelt ruhadarabokat kedden, szept[ember] 26-án veendi át a szolnoki illető céhektől, mégpedig csizmákban, nadrágokban, ujjas derékruhákban, és szűrőkben, mindenikből száz-száz darabot. Azoknak árát a pénztárba letett szerződés szerint előleges vizsgálat és nyugtatvány mellett az illetőknek úgy fizetendi ki, hogy a máris kiadott előlegezések számba vétessenek.

3. Ajer főkonduktor úrnak¹⁰⁴ az ide mellékelt kinevezést oly hozzátétellel átadandja, miszerint ő ezen hivatal elvállalásával abban azonnal kezdendő tetteles működésre lekötelezi magát.

4. A máris érintett hevesi önkintes zászlóalj szervezésében, nézetem szerint legcélszerűbben járand el, ha úgy a már meglevő, mint a már átveendő nemzetőröket három részre felosztja, s mindenik részt egy külön parancsnoknak átadandja. Ezen három parancsnok Béro százados, Ajer százados és Duschek Ferdin[ánd] főhad[na]gy urak.

5. A számadásokat addig is, míg valami ügyes egyénre akad, ki a számvevői hivatalra ajánlható volna, maga viendi: a szükséges pénzüsszegeket pedig mindig csak két ellenőr jelenlétében szolgáltatandja ki.

6. Minden, a honvédi utasításokban meg nem állapított fizetésekrül szóló nyugtatványok érvényére szükséges, hogy azok Halasi Kázmér szolgabíró által – bár utólagosan is, ellenőrként aláírassanak.

7. A ruházati és fegyverzeti számadást a meglevő okiratok alapján összeállítandja. A tegnapi napon történt ruha- és fegyverkiosztásokat pedig, melyek nyugtázva nincsenek, legalább rendesen kimutatandja, minthogy a szükséges nyugták később is megszerezhetőek.

¹⁰³ Az ezt követő szept. 25-i dokumentumok mindegyikén Szolnok szerepel a kelet helyeként. Nincs azonban arra utaló adat, hogy Görgei 25-én még visszatért volna Szolnokra. A tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség naplója is csak Görgey István visszatéréséről szól, s Duschek Ferdinánd főhadnagy Csomortányi Lajos részére kiállított nyílt rendelete is ellene szól ennek.

¹⁰⁴ Ajer (Ayer) Mihály (1817-?), kiszolgált tizedes, vasúti hivatalnok, 1848. szept. 25-től a tiszáninneni önkéntes mozgó nemzetőrség 2. hevesi zászlóaljának, majd az ebből is alakuló, Száz János őrnagy vezette zászlóaljnak századosa, 1849. jan. 30-tól az ebből is létrejövő 71. honvédzászlóaljnál. Júl. 21-től őrnagy, szept. 30-tól alezredes. Komáromban kapitulál. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 88. o.

8. Az ide mellékelt 5000 p[engő]f[orin]tról szóló nyugta- s ellennyugtára a nevezett pénzüsszeget, amikor csak lehetséges, a szolnoki sóhivatalnál fölveendi, és haladéktalanul a pénztárba le fogja tenni.

9. A 11. számú NP bélyeggel ellátott, kurtafarkú vasderes lovat Halasi Kázmér sz[olga]bíró úrnak azon kérelemmel adandja át, hogy az, ti. a ló, ifj. b. Flödnigg úrnak, mint előbbeni gazdájának, a megadott ár megtérítése mellett visszaadassék, rendkívüli rossz erkölcsű, s tehát ágyú mellé éppen nem használható lévén.

10. A többi, honmaradt ló számára szükséges vontató szerszámokat mihamarabb készíttetni kell. Mind [!] ily szerszámhoz egy-egy nyereg is megkívántatik minden hozzávalóval. A már eddig is készített, valamint még készítendő lószerszámok árát csak Halasi Kázmér előleges beleegyezésével fogja nyugta mellett kifizetni.

11. A szolnoki vasúthivatalnál egy rakás bitang katonai ruhanemű hever, azokat ide zárt átvevési bizonyítványom mellett azonnal lefoglalandja; és azok mennyiségének erejéig ruházatlan, számfeletti n[emzet]ő[r] újoncokat is befogadand.

12. Hivassa magához azonnal minden seregemhöz tartozó főtiszt urakat, közölje velők szilárd akaratomat, miszerint ők Önnek szintűgy mindenben engedelmeskedjenek, mint saját magamnak. Ön maga pedig soha arról meg ne feledkezzék, hogy szeretett hazánk jelen állapotában legnagyobb áldozatunk nem egyéb polg[ári] kötelességünk teljesítésénél.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 100.

b.)

A folyó év szept[ember] 6-án 3411/n.ő. szám alatt kelt min[iszter]elnöki rendelet alapján Önt ezennel századosnak, és az éppen alakulófélben levő hevesi önkintes n[emzet]ő[r] zászlóalj ideiglenes parancsnokának nevezem ki.

Rangját úgy illetményeit is folyó hó mai napjától veendi.

Görgey István fogalmazványa. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 97.

57.

Szolnok, [Pest] 1848. szeptember 25.

Görgei rendelete Béró Ferdinánd hadnagyhoz

A folyó év szept[ember] 6-án 3411/n.ő. sz[ám] al[att] kelt miniszterelnöki rendelet alapján Önt ezennel nemzetőr főhadnaggyá, a hadjárás üdejére a tiszáninneri önk[éntes] n[emzet]őrsereghez miniszterelnöki utólagos jóváhagyás reményében helyettesítem. Tiszti illetménye Önnek folyó év szept[ember] 25-kétől járand, és havi 40 ezüst forintokban van meghatározva.

Sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 98.

58.

Szolnok, [Pest.] 1848. szeptember 25.
Görgei rendelete Ajer Mihály vasúti konduktornak

A folyó év szeptem[ber] 6-án 3411/n.ő. sz[ám] alatt kelt miniszterelnöki rendelet alapján Önt ezennel a hadjárás üdejére nemzetőri századossá, a tiszáninneri önk[éntes] m[ozgó] n[emzet]ő[r]sereghez miniszterelnöki utólagos jóváhagyás reményében helyettesítem. Tiszti illetménye Önnek folyó év szeptember hava 25-kétől járand, és havi 80 ezüst forintokban van meghatározva.

Sk.fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/7. fasc. No. 99.

59.

Szolnok, 1848. szeptember 25.
*Duschek Ferdinánd főhadnagy nyílt rendelete
Csomortányi Lajos főhadnagy¹⁰⁵ számára*

Tiszáninneri mozgó önkéntes nemzetőrsereg vezérétől

Nyílt rendelet

Szolnok, 25. szept[ember] 1848.

Csomortányi Lajos főhadnagy és segédtsízt a fent nevezett sereg első számú zászlóaljánál, szolgálati dolgok elintézése végett a folyó év szept[ember] 24-kén elköltözött zászlóaljtól hátramaradván, útját ma, azaz szeptember 25-kén folytatja a vasúton Pestre, hogy seregénél megjelenhessen.

Fent nevezett főhadnagy kíséretével és poggyászával az álladalom általi utólagos fizetés mellett a vasút által Pestre szállítandó.

Görgei Artúr őrnagy és sereg vezére jelen nem létébe

Fogalmazvány. No. 95. MOL Görgey-lt. b/7. fasc.

60.

Pest, 1848. szeptember 25.
Görgei Artúr őrnagy nyílt rendelete Görgey István hadnagy számára

Csepel sziget hadi parancsnokságától

¹⁰⁵ Csomortányi Lajos (1820-1867 előtt), cs. kir. könnyűlovas hadnagy, 1848. júl. 7-től nemzetőr főhadnagy, okt. 16-tól főszázados a 14. (Lehel) huszárezredben, 1849. szept. 6-tól őrnagy. Komáromban kapitulál. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 126. o.

Nyílt rendelet

Görgei István hadnagy és segédtsiszt úr kiküldetik innen Szolnokra, onnan ide s innen Ercsényre való katonai szállítások elrendezésére.

Felszólíttatnak tehát úgy a középponti vasút igazgatósága, mint az aldunai gőzhajó hivatal, szíveskedjenek ezen tiszt úrnak jelen kiküldetésében pontos eljárhatására minél hathatósban segédkezést nyújtani.

Minden, az ő fölhívására történt katonai szállítások költségei, akár személyekben, akár lovakban vagy egyéb [!] ingóságokban történtek volna azok, az álladalmi pénztár által födezendők.

Eredeti sk. tisztazat. MOL Görgey-lt. b/1. fasc. "A Tiszáninneni Mozdó Önk. N. Ő. Sereg Pecséje", koronás kiscímerrel.

61.

Hely és dátum nélkül

[Pest, 1848. szeptember 25 – Szigetújfalu, 1848. szeptember 26.]

Görgei vegyes feljegyzései

2 lovam minden hozzávalóval

1 lovad

a Dienstreglement¹⁰⁶

az Utasítások minden neme

a mappája Magyarországnak

két-két tarisznyát a magyar nyergekre és belé a legszükségesebb aprólékok egy rajzoló

1 kinevezés a conduitom[m]al¹⁰⁷

1 dto. Duscheknek dto. és főparancsnokává NB a pénzt iránt is [sic!]

1 nyugta és ellennyugta 5000 p[engő]ff[o]r[in]tról

a borsodiakat elhozni

Halasinak átadni a vasderest

minden éles töltést elhozni

az ötezer pengőről egy irást

Müick jöjjön el azonnal és vegyen itt ezer darab kapát és ásót

kovács fegyverekre való töltés kell

lóbélyeg

csutora

¹⁰⁶ szolgálati szabályzat

¹⁰⁷ viseleti jegyzék (Conduite-Liste)

kotlik
tüzéreket elhozni magával
nyergek magával vinni
pokrócok
nyergek Szolnokra
magyar mappát venni

Zlotzky ideiglenes nyugtatványában azon pénzmennyiség is van beszámítva, melyet én Erdős őrnagynak¹⁰⁸ könyvekért fizettem és a pénztárnak már egyszer beszámítottam volt. Az iránt tisztába kell jönni és öcsémnek a pénztár maradványt kiadni számomra.

Kovács tűzmestert elvinni magával

Az ostyákat elhozni

Minden szállítás Lóréra indítandó¹⁰⁹

Kóborló gőzhajó, a felső Lóréig, az alsó Tökölig, mert ez a két legjobb kikötő

Egész sergem 4 század és 12 ágyú

2 sz[áza]d.

2 d[ett]o

8 ágyú

4 d[ett]o

1/2 d[ett]o

Újfalú

Lóré

Újfaluban

Lóré

d[ett]o [sic!]

Illésyt hívatni

Sk. MOL Görgey-lt. b/13/b. fasc. A kurzivált részek áthúzva.

62.

Szolnok, 1848. szeptember 26.

Timon Zsigmond százados, ideiglenes parancsnok jelentése Görgeihez

Tisztelt őrnagy úr!

A tegnapi parancs következtében az ide való parancsnokságot átalvettem, s a teendőkhez azonnal hozzáláttam.

A hátramaradt 14 lovak közül 6-ra, amelyek a lovásztizedes jelentése után paripáknak vannak kijelölve, nyergeket és könnyebb kantárokat, a többi 4 pár lovakhoz ugyanannyi pár húzószerszámot és minden párhoz egy nyerget Halasi szolgabíró közbenjöttével meg-

¹⁰⁸ Erdős Ferenc (1813-?), cs. kir. százados, honvéd őrnagy, az Országos Nemzetőrségi Haditanács gazdasági osztályának főnöke, júl. 15-től a hadügyminisztérium élelmezési és számvevőségi osztályának főnöke. Fogságot szenved. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 143. o.

¹⁰⁹ Az ezt követő rész az utolsó bekezdés kivételével megtalálható Görgei szept. 26-án Szigetújfaluból Batthyányhoz írott jelentésében. Közli *Görgey - Katona* 165-166. o.

rendeltem, de mindezek csak péntekre, azaz 29-kére lehetnek készen, mivel a mesteremberek csak ma mentek Pestre bőrért, itten semmi módon sem kaphatván.

A megparancsolt [11-dik számú, MP bélyeggel ellátott] lovat Flödnig Adolf tulajdonosnak visszaadás végett Halasi szolgabírónak általadtam.

Ma érkezett az országos haditanácstól a Zemplén megye [sic!] őrsereg parancsnoknak, Bellosicz őrnagy úrnak jelentése, amelybe jelenti, hogy az 550 [!] főt tevő, de még minden nap növekedő önk[éntes] nemzetőrök ellátva szükséges ruházattal, kevés napok múlva rendeltetése helyére mehetend.¹¹⁰

Bártfa királyi város tanácsa tudatja, miszerént a kebeléből kiküldött választmány az önk[éntes] n[emzet]őrök felszólítására siker nélkül maradt, azon megjegyzéssel, hogy városokból 2-3 egyén már régebben Fehértemplom körül máris harcolt.¹¹¹

Kiskunmajsa főbírájától ide érkezett kérést, úgyszinte Máriássy őrnagy úr¹¹² 9 f[orin]t[al] terhelt levelét ide mellékelve küldöm.

Tegnap ólta csak 29 felruházott újonc érkezett.

Ezen jelentésemet Beloni hidász viszi magával.

Őrnagy úr további parancsát kérve maradtam.

Eredeti tisztázat és sk. fogalmazvány. No. 105. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

63.

Szolnok, 1848. szeptember 27.

Timon Zsigmond százados, a Heves megyei zászlóalj ideiglenes parancsnoka jelentése Görgeihez, Ercsibe

Zlotzky hadnagy úr a ma reggeli 1/2 7 órai vasútvonallal viszi magával a megrendelt 200 darab fegyvert és 1 láda gyutacs kupakot, – úgyszinte a szegedi útból visszatért tizedest, Kiss Józsefet, 3 emberével, a negyediket őrnagy úr utólagos jóváhagyása reményében magam mellett tartottam szolgálatomra.

A vasútnál talált bitang jószágokat általvettem számra: 55 egycsővű öreg vadászpuskát, 183 új kék gyalogság nadrágot [!], némelyeket fekete-sárga sinórral ellátva – és 1000 pár új bakancsot.

¹¹⁰ Ez Bellosicz szept. 20-án kelt jelentése volt, amelynek így mind a Görgeihez, mind az ONöHt-hoz intézett példánya a MOL Görgey-lt.-ban található. b/46. fasc.

¹¹¹ Ismertetését l. a szept. 9-i körlevélnél, 15. dokumentum.

¹¹² Máriássy János (1822.1905), cs. kir. főhadnagy, 1848. jún. 19-től főhadnagy, júl. 1-től százados a 2. honvédszászlóaljban, aug. 27-től a tiszántúli önkéntes mozgó nemzetőrség őrnagya, nov. 6-tól alezredes, az aradi ostromsereg parancsnoka. Dec. végén felmentik beosztásából, 1849. jan.-tól dandár-, majd hadosztályparancsnok a felső-tiszai, a későbbi I. hadtestben. Ápr. 1-től ezredes. Várfogságot szenved. Életrajzát l. *Bona*, 1987. 232. o. – Görgeihez írott, szept. 21-én kelt levelét l. MOL Görgey-lt. b/6. fasc., közli *V. Waldapfel Eszter*: A forradalom és szabadságharc levelestára. Budapest, 1952. II. k. 85. o.

Ajer százados úr rangját elfogadván, már fel is szerelte magát, és nagy lelkesedéssel várja a működhetést.

Duschek főhadnagy úr a már 150 főre menő századját minden nap kétszer gyakorolja.

Béró főhadnagy úr a máris 110 főre menő csapatból alakítja századját, a melléje rendelt Tacsocsik hadnagy úrral.

Ma mindössze csak 32 önkéntes nemzetőr adatott által, Tiszabőről 3, Pélyből [sic!] 2, Örvényből 1, Poroszlóról 4 és Törökszentmiklósról 22, mindnyájan rendesen felruházva.

A kiosztott fehérruhákról kérem Őrnagy urat, tessék az illetőktől nyugtatványokat venni; mert másképp nem tudhatom, melyik század mennyit kapott; – hogy a számadásba beiktathassam.

Kérem továbbá Őrnagy urat, hogy a jelen alakuló századokba nevezhetek-e ki utólagos jóváhagyás reményében altiszteket?

A számvevői hivatalra testvéröcsémet bátorodom ajánlani, aki noha katona nem volt, de a szilárd akarata megvan, és mostan is már mindenben segítségemre van.

Ha valamely alakuló századnál dob hiányzanék – mint most is Béró főhadnagy úrénál – kérem az utasítást éránta.

Török Zsigmond őrmester, a Földváry őrnagy úr zászlóaljánál, résztvett a turiai¹¹³ és perlaszi utóbbi ütközetnél¹¹⁴, folyamodik tisztségért; derék és alkalmazatos egyén. Én ezenel ötöt, aki is ezen jelentésemet személyesen általadja, személyesen őrnagy úrhoz igazítom.

Timon Zsigmond
százados és ideigl[enes] parancsnok

Egyértelemben

Görgei István

Eredeti tisztázat és sk. fogalmazvány. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint. No. 107.

64.

Szolnok, 1848. szeptember 29.

Timon Zsigmond százados, ideiglenes parancsnok jelentése Görgeihez

Kossuth Lajos országos biztos úr Budapestről folyó év szeptember 28-án ide írt meghagyásából a már jelenleg itt megalakult két századot ezennel Pestre útnak indítom.¹¹⁵

¹¹³ 1848. aug. 19-én, Szenttamás második sikertelen ostroma idején a magyar csapatok eredménytelenül ostromolták a szerbek turiai állásait is.

¹¹⁴ Kiss Ernő ezredes csapatai 1848. szept. 2-án bevették a szerbek perlaszi táborát. Ez volt az első jelentős magyar siker a déli hadszíntéren.

¹¹⁵ Kossuthnak ez az utasítása eredetiben nem ismert.

Hogy pedig a századoknál a szükséges rend fenntartathassék, a századokhoz úgy a tiszteket, mint az altiszteket – Őrnagy úr utólagos jóváhagyása reményében – helyettesítettem, figyelembe vévén helyettesítésemnél úgy a nemzetőrök kívánságát, mint a helyettesített egyének alkalmas voltát.

27-én érkezett nemzetőrök: Tófalu 2, Kompolt 4, Gyöngyös 55, T[isza]püspökiről 1, Sarudról 1, Aldebrőről 5, Tiszavárkonyról 1, összesen 69 felruházott nemzetőr. A gyöngyösiek kovás fegyverrel vannak ellátva.

28-án érkeztek: Tiszainokáról 4, T[isza]ugról 2, T[isza]sasról 5, T[isza]kürtről 7, T[isza]szalókról 4, Kassáról 56, – összesen 78 egyén.

A szabó, úgy a csizmadia mesteremberek a munkát már elkészítve, általadták, a szűrszabó még csak 52 szűrt.

Azon újoncokat, kik ide ruházatlanul adtak által, tegnap felruháztam.

Az innen ma elindult századokat egyiket [!] Duschek, másikat Ajer százados urak vezetik.

A még hátramaradott 14 lovat a már megjelentett mód szerint felszerelve, szinte elküldöttem.

A százados urakat ellátam 10-ik októberig századjok zsoldjával – azon felül katlanok bevásárlására adtam mindenik százados úrnak 100 pengő forintot nyugtatvány mellett.

Eredeti tisztázat. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint. "okt. 2-án". Sk. fogalmazvány. uo. b/9. fasc. No. 116.

65.

Szolnok, 1848. október 4.

Timon Zsigmond százados, ideiglenes parancsnok jelentése Görgeihez

Fegyverekről Orczy Antal úr ajándékozott október 1-én két, – és Heves vármegye egy ágyúba való lovat, – úgyszinte a szepesi 16 város 6 derék lovat. – Ugyan ezek felszereléséhez megkívántató szerszámok megvétele végett kénteleníttem ma Pestre menni, mivel az általános népfelkelés következtében nem maradván hon egy mesterember is, lehetetlen a szerszámokat itt megkésztetnem. Legfelebb három nap múlva az említett 9 lovat felszerszámozva el fogom küldeni.

Ungból gr[óf] Buttler Sándor őrnagy úr vezérlete alatt megérkezett egy 200 főből álló jól felruházott, de fel nem fegyverzett század.

Én említett őrnagy urat Pestről 30-ik szeptemberben kapott honvédelmi bizottmányi parancs következtében, hogy minden, itt összevont sereget tüstént Pestre küldjek¹¹⁶ – tudósítottam, de ő Pestre utazott előbb fegyverek végett tudakozódni, – hogy kapnak-e ott vagy nem, – azon válasszal jött vissza, hogy Pesten csak egy zászlóaljra menő csapat-

¹¹⁶ A Sembery Imre által aláírt, szept. 30-án kelt utasítást közli *Urbán Aladár*: Az Országos Honvédelmi Bizottmány kezdeti tevékenysége dokumentumok tükrében, 1848 szeptember 30 - október 7. HK 1994/4. 83. o.

nak adatik fegyver. Ennek következtében megnevezett őrnagy úr elhatározta, egy pár napot a zempléniekre várni, akik Bellosicz őrnagy úr tudósítása következtében folyó hó elején útnak indítottak.¹¹⁷

Ugyancsak Zemplén megyéből megérkezett tegnap estve Kandó Tamás alhadnagy 40 hidászhoz tartozó mesteremberekkel. – Ezen egyéneket ezennel küldöm Őrnagy úr seregébe.

Kassa városa 11 darab biztosító levelet küld azon kéréssel, hogy azok az illető egyéneknek osztatnának ki; mivel ezen egyének már Őrnagy úr seregében vannak, tehát ide mellékelve küldöm ezen irományokat. ./.

Kérem Őrnagy urat, méltóztassék engemet tudósítani, hogy meddig maradjak itten, és mitévő legyenek, ha itt már teendőm nem lesz, - hogy elvigyek-é? és hová – mindeneket magammal.

A pénztárban jelenleg még van 4090 forint 30 3/5 xr., ideiglenes nyugtában pedig 5069 fr. 24 xr. – Felesleg volt a pénztárban 20 fr. 6 xr. pengő, ami az Őrnagy úré, ezen pénz nálam vagyon, és alkalmatossággal általadom.

Zemplén megyéből érkezett 41 hidász egyén oly rossz lábbeliekkel volt ellátva, hogy azzal őket teljes lehetetlen volt útnak bocsájtanom, ennek következtében őket a vasútnál átvett bakancsokból láttam el.

Gyöngyös városa és Panker Gábor százados úr ajánlatát, – melynél fogva Hajde Jánost, ki személyesen itt nincs, hanem Gyöngyösön várja kineveztetését – nemzetőr tisztnek ajánlják, – ide mellékelve küldöm.¹¹⁸ ././.

Éppen most érkezik Szemere Bertalan úr aláírásával egy rendelet, melynél fogva mind az Ungból, mind Abaújból ide érkezett csapat még ma Pestre induljon, – mely is ezennel útnak indítatik.¹¹⁹

Eredeti tisztázat és sk. fogalmazvány. No. 130. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint. "érkez. októb[er] 8. 848. G[örgey] I[stván]".

¹¹⁷ Bellosicz erről szóló, szept. 29-én kelt jelentését l. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. Név szerint.

¹¹⁸ Gyöngyös város szept. 23-án, Panker Gábor, Heves megye 2. nemzetőr zászlóalja 1. századának századosa szept. 25-én ajánlotta hadnagynak. Hajde Jánost, aki a verbászi táborban altiszt volt. Mindkettőt l. MOL Görgey-lt. b/6. fasc. név szerint.

¹¹⁹ Szemerének ez a rendelete nem ismeretes.